

HRVATSKI VOJNIK

EUR 2,10 / CAD 3,00 / AUD 3,30 / USA 2,00 / CHF 3,50 / SLO EUR 1,80 / SEK 17,00 / NOK 17,00 / DKK 15,50 / GBP 1,30

PRINTED IN CROATIA
ISSN 1330 - 500X
9 771330 5000003
0 4 3 0 9

MEĐUNARODNA KONFERENCIJA NA HVU

Odgovornost i djelovanje:
**IZGRAĐUJUĆI
SIGURNIJI SVIJET**

ALAMOGORDO

55 555 SATI LETA

U američkoj zračnoj bazi Holloman u New Mexicu već 13 godina djeluje Središte za uvežbavanje njemačke Luftwaffe. Nijemci su prihvatali ponudu Amerikanaca, partnera iz NATO-a, te se za obuku svojih pilota na zrakoplovima Tornado počeli koristiti tom bazom idealnih uvjeta za obuku i vježbu. Protekloga tjedna njemački su zrakoplovi u Hollomanu obilježili 55 555 sati leta Tornada u sklopu Središta

i tom prilikom organizirali let posebno obojanim zrakoplovom, koji je i probio tu granicu. Za dizajniranje izgleda zrakoplova bio je pripredan poseban natječaj, a oslikavanje je trajalo pet tjedana. Simbolično, Nijemci su u let uključili i svoje domaćine Amerikance. Uz njemačkog brigadira Petera Clementa, zapovjednika Središta, letio je i američki zapovjednik 49. eskadrile, njegov kolega po činu, Jeff Harrigan.

USAF

KAIRO

PRIJATELJSKI SKOK

Na području Egipta već desetak godina Amerikanci sa svojim domaćinima redovito pripredaju vježbu Bright Star, a priključuju im se i druge partnerske vojske. Ove godine, od 10. do 26. listopada, uz Egipćane i Amerikance tu su predstavnici još devet zemalja. Jedan od glavnih događaja vježbe bio je *prijateljski skok*. Iz njemačkog zrakoplova C-160 i tri američka C-17 iskočilo je više od 300 američkih, egipatskih, kuvajtskih, njemačkih i pakistanskih vojnika, i to skokom na četiri različita načina.

US Army

MOSKVA

NABAVA UNATOČ PADU?

Prenoseći jedan vojnodiplomatski izvor, ruska agencija Interfax je objavila, a France-Presse prenio da Libija namjerava kupiti više od dvadeset ruskih zrakoplova. Riječ je o 12 do 15 multinamjenskih lovaca Su-35 (na slici), četiri Su-30 i šest zrakoplova za borbenu obuku Yak-130. Ugovori bi se mogli potpisati potkraj ove ili početkom iduće godine i bili bi vrijedni oko 670 milijuna eura. Libija je objavila da pregovara s Rusima o nabavi

oružja još potkraj prošle godine, nakon posjeta njihova vođe Gadafija Moskvi. Kontroverze je počekom ovog mjeseca stvorio pad ruskog lovca MiG-23 u predgrađu Tripolija, prilikom demonstracije koja je pokazivala mogućnosti ruskih lovaca kupcima iz Sjeverne Afrike, piše France Presse.

LONDON

OTVORENO PISMO

Mike Jackson, Sir Richard Dannatt, Charles Guthrie i Patrick Cordingley, četvorica umirovljenih visokopozicioniranih britanskih generala, u otvorenom su pismu upozorili javnost da se tradesna Britanska nacionalna partija neovlašteno koristi uglednim imenom britanskih oružanih snaga. Naime, stranka koju predvodi kontroverznii Nick Griffin, u svojim aktivnostima često upotrebljava fotografije povezane s vojskom. "Vrijednosti koje zastupaju ti ekstremisti, od kojih su mnogi u biti rasisti, potpuno su u suprotnosti s vrijednostima moderne britanske vojske, poput tolerancije i čestitosti", piše u pismu koje prenosi The Times of London. Prilikom pojavljivanja na televiziji BBC, Griffin je izjavio da njegova stranka dijeli vrijednosti *stare* britanske vojske, ali ne i novog "politički korektnog" obrambenog sustava.

NORFOLK

PRVO SLIJETANJE

Na fotografiji vidite zrakoplov američke mornarice, MV-22 Osprey, kako slijeće na palubu amfibijskog transportnog broda New York, koji čeka na certifikate za punu uporabljivost. Slijetanje Ospreya dio je provjera sletne palube i na fotografiji je prikazano prvo slijeta-

nje na taj brod. Brod New York u službu bi trebao ući 7. studenog. Zanimljivo je da je u konstrukciju broda, simbolično, ugrađeno sedam i pol tona metala iz tornjeva Blizanaca porušenih 2001. u terorističkom napadu na Svjetski trgovaci centar.

US Navy

16

Vježba odgovora na nove ugroze

Suprotstavljanje modernim ugrozama bio je motiv vježbe održane na poligonu Tritolwerk pokraj Bečkog Novog Mjesta. Cilj je vježbe bio pokazati združeno djelovanje interventnih snaga raznih tijela vlasti, koordinaciju djelovanja vojnih i civilnih timova te spašavanje stradalih u složenim uvjetima moguće terorističke uporabe oružja za masovno uništavanje

Uz obilježavanje desetogodišnjice sudjelovanja RH u međunarodnim mirovnim misijama, konferencija je u nastavku bila i ozbiljan pokušaj da se detektiraju problemi i ponude rješenja u što kvalitetnijem postizanju ciljeva međunarodne zajednice na putu izgradnje sigurnijeg svijeta

MEĐUNARODNA KONFERENCIJA NA HVU ODGOVORNOST I DJELOVANJE: IZGRAĐUJUĆI SIGURNI SVIJET

4

RAZGOVOR bojnički Michael KRIŽANEC

10

Nakon misije na Kosovu

Bili smo izravno podređeni zapovjedniku KFOR-a i podupirali njegove snage taktičke pričuve. Tada je to bila portugalska pješačka bojna, koja je zbog geografsko-prometnih specifičnosti Kosova morala biti iznimno mobilna i brzo stizati do određenih točaka kako bi rješavala situacije na zemlji.

Tražila se vrlo visoka uvježbanost između nas i njih u postupcima i procedurama pri ulasku, u ponašanju tijekom leta, pri izlasku, te u komunikacijama i svemu ostalom. Ukratko, naše je područje odgovornosti bilo cijelo Kosovo...

Naslovnicu priredio Predrag BELUŠIĆ

MORH I OSRH

- 8 NOVOSTI IZ MORH-a**
Ministar Vukelić primio američkog veleposlanika Foleyja
- 9 NOVOSTI IZ OSRH-a**
16. obljetnica Zapovjedno-stožerne škole
- 13 NOVOSTI IZ OSRH-a**
Tim CC AIR Izmir u vojarni "Zemunik"
- 14 NOVOSTI IZ OSRH-a**
18. obljetnica bitke za Farkašić
- 15 NOVOSTI IZ OSRH-a**
Rad logističke postaje u terenskim uvjetima i prevoženje helikopterom

VOJNA TEHNIKA

- 18 NOVOSTI IZ VOJNE TEHNIKE**
- 22 ZDRAVLJE**
Posljedice pretilosti za ljudsko zdravlje
- 25 ZRAKOPLOVSTVO**
PZO srednjeg dometa (I. dio)
- 28 MORNARICA**
Turski brzi napadajni raketni brodovi klase Dogan
- 29 VOJNA POVIJEST**
Mjasošev M-4

MAGAZIN

- 30 PODLISTAK**
Rat s Italijom nad Jadranom (II. dio)
- 32 DOMOVINSKI RAT**
Tužba JSDS-a protiv Hrvatske "zbog tekuće genocidne prakse i pripreme genocida velikih razmjeru nad srpskim narodom u Hrvatskoj" (II. dio)
- 33 DUHOVNOST**
Tko je slijepac?

Odgovornost i djelovanje: IZGRAĐUJUĆI SIGURNIJI SVIJET

Uz obilježavanje desetogodišnjice sudjelovanja RH u međunarodnim mirovnim misijama, konferencija je u nastavku bila i ozbiljan pokušaj da se detektiraju problemi i ponude rješenja u što kvalitetnijem postizanju ciljeva međunarodne zajednice na putu izgradnje sigurnijeg svijeta

Republika Hrvatska, koja je u kratkom roku prošla put od zemlje objekta do aktivnog čimbenika u međunarodnim mirovnim misijama, danas je vrlo bitan subjekt u izgradnji svjetskog mira i sigurnosti, zajednički je zaključak svih visokih državnih i vojnih dužnosnika te gostiju iz inozemstva koji su 16. listopada govorili na međunarodnoj konferenciji "Odgovornost i djelovanje: izgrađujući sigurniji svijet". Konferencija se odvijala u velikoj dvorani Časničkog doma Hrvatskog vojnog učilišta "Petar Zrinski" povodom obilježavanja deset godina sudjelovanja RH u međunarodnim mirovnim misijama, s ciljem doprinosa političkoj, znanstvenoj i stručnoj raspravi o cijelokupnom spektru civilnog i vojnog doprinosa globalnim aktivnostima očuvanja mira.

Konferenciji su nazočili najviši hrvatski politički dužnosnici, uključujući predsjednika RH Stjepana Mesića, predsjednika Hrvatskog sabora Luku Bebića, predsjednicu Vlade RH Jadranku Kosor, ministre obrane Branka Vukelića, unutarnjih poslova Tomislava Karamarka, pravosuda Ivana Šimonovića, financija Ivana Šukera te vanjskih poslova i europskih integracija Gordana Jandrkovića.

Predsjednik RH Stjepan Mesić rekao je da ono što naše vojниke u inozemstvu čini prepoznatljivim jesu razumijevanje i poštovanje sredina u kojima djeluju

Od stranih dužnosnika na konferenciju su došli predstavnici tri najuglednije međunarodne organizacije, UN-a, NATO-a i EU, te predstavnici Diplomatskog i Vojnodiplomatiskog zbora u Republici Hrvatskoj.

MORH i OSRH su, uz ministra Vukelića i načelnika GSOSRH generala zbora Josipa Lucića, predstavljali i državni tajnici i načelnici službi, zamjenici načelnika GS-a te zapovjednici svih grana OSRH.

Pozdravni govor na otvorenju konferencije pripao je ministru Vukeliću, koji je naglasio da će konferencija pridonijeti odgovorima na nove globalne sigurnosne izazove, ali i prikazati hrvatski doprinos međunarodnim mirovnim operacijama. Posvećena je svim hrvatskim "mirovnjacima", sa željom za njihovo sigurno i uspješno obavljanje zadaća.

Hrvatski predstavnici u misijama cijenjeni kao iznimni profesionalci

Predsjednica Vlade Jadranka Kosor naglašila je da RH svojim sudjelovanjem u misi-

Konferenciji su nazočili
najviši hrvatski državni i vojni dužnosnici

jama pokazuje privrženost temeljnim načelima i vrijednostima međunarodne zajednice. Istaknula je da su se hrvatska iskustva u obrani od agresora pretočila u visoke sposobnosti rada u mirovnim misijama i time u izgradnji sigurnijeg svijeta. Dodala je da su hrvatski predstavnici u misijama cijenjeni kao iznimni profesionalci, a osobito je ponosna na sve veći broj žena među njima.

Predsjednik Sabora Luka Bebić podsjetio je na dane radanja moderne Hrvatske i Domovinskog rata, te najbitnije aspekte puta naše zemlje od primateljice do davaljice mirovnih postrojbi. Predsjednik RH Stjepan Mesić rekao je da ono što naše vojnike u inozemstvu čini prepoznatljivim jesu razumijevanje i poštovanje sredina u kojima djeluju. No, naglasio je i da postojeći status Hrvatska treba još poboljšati, za što će se morati uložiti daljnji napor. Budući izazovi tražit će i promjene u organizaciji i provođenju mirovnih misija, a to zahtijeva odgovorno ponašanje i djelovanje, rekao je predsjednik Mesić.

Radni dio konferencije, čiji je moderator bio državni tajnik MORH-a Pjer Šimunović, bio je usredotočen na izlaganja

RH svojim sudjelovanjem u misijama pokazuje privrženost temeljnim načelima i vrijednostima međunarodne zajednice, sažeta je izjava nakon otvaranja konferencije

više hrvatskih i inozemnih dužnosnika i stručnjaka, a podijeljen je u četiri panela: "Gradeći sinergiju i sveobuhvatni pristup - UN, NATO, EU i Nacionalne perspektive", "Hrvatski put - od korisnika sigurnosti do aktivnog čimbenika sigurnosti", "Razvijanje odgovarajućih sposobnosti - vojni odgovori" i "Naučene lekcije - budući izazovi". Po završetku rasprave, koja

je slijedila nakon svakog panela, državni tajnik MORH-a Pjer Šimunović u ulozi moderatora konferencije zahvalio je svim govornicima i sudionicima, zaključivši da to nije bila samo proslava nego i ozbiljan pokušaj da se detektiraju problemi i ponude rješenja za što kvalitetnije postizanje ciljeva međunarodne zajednice na putu izgradnje sigurnijeg svijeta. ■

Hrvatski vojnik u izgradnji sigurnijeg svijeta

Tijekom trajanja konferencije, u organizaciji Službe za odnose s javnošću i informiranje MORH-a otvorena je izložba "Hrvatski vojnik u izgradnji sigurnijeg svijeta". Na izložbi je izloženo oko 140 fotografija koje su snimili priпадnici OSRH i MUP-a u raznim mirovnim misijama, te službeni fotograf Hrvatskih vojnih glasila Tomislav Brandt u Čadu i Afganistanu.

Izloženo je također 70 različitih eksponata, predmeta koje su priпадnici OSRH donijeli iz misija, a riječ je o

souvenirima, oružju, nakitu, odjeći... Prikazane su i odore, naoružanje i oprema kojima su se koristili i još se koriste naši vojnici u mirovnim misijama.

Predstavljene su također četiri knjige tematski vezane za misije, i to monografija "10 godina sudjelovanja RH u međunarodnim mirovnim misijama" nastala u prigodi ove važne obljetnice, fotomonografija "Mirovna misija Chad", knjiga "Pozdrav iz Chaghcharana", sve tri u izdanju MORH-a, te "Memento Afganistan" u izdanju MUP-a.

Gradeći sinergiju i sveobuhvatni pristup - UN, NATO, EU i Nacionalne perspektive

Prvo izlaganje imao je hrvatski **ministar vanjskih poslova i europskih integracija, Gordan Jandroković**. Naglasio je koliko je iznimni doprinos sudjelovanja u mirovnim operacijama za hrvatski ulazak u NATO, a osobito je sudjelovanje u ISAF-u pokazalo hrvatsku spremnost da preuzeme dio odgovornosti za međunarodnu sigurnost. Hrvatski ministar pravosuđa, Šimonić, smatra da u rješavanju kriza Hrvatska može pridoni-

Razvijanje odgovarajućih sposobnosti - vojni odgovori

Treći panel, na kojem se raspravljalo o razvoju odgovarajućih sposobnosti u pogledu vojnih odgovora, počeo je uvodnim razmatranjima načelnika Glavnog stožera OSRH-a. **General zbora Josip Lucić** još jednom je posjetio na put koji su naše Oružane snage prošle od ustrojavanja do danas, s posebnim osvrtom na sudjelovanje pripadnika OSRH-a u mirovnim misijama u proteklih deset godina. Išticići važnost takvog angažmana, prisjetio se i vremena kada je Hrvatska bila "primateljica" međunarodne pomoći, zaključivši da nema mnogo zemalja koje su imale to obostrano iskustvo. "Danas razumijemo koliko je bio složen proces donošenja političkih odluka o slanju drugih vojnika u našu zemlju; danas smo mi u toj ulozi – objašnjavamo našim političarima i građanima važnost sudjelovanja u mirovnim misijama", rekao je Lucić. Podsetivši na brojne preustroje što su ih prošle naše Oružane snage od Domovinskog rata do danas, zaključio je da je uključivanje u mirovne misije jedan od najboljih transformacijskih procesa te da bi u tom pogledu Hrvatska mogla biti dobar primjer i drugim mladim zemljama. Napomenuo je da se male vojske poput hrvatske, zbog nemogućnosti samostalnog djelovanja u mirovnim misijama moraju oslanjati na svoje saveznike. Na kraju je poručio da Hrvatska u mirovne misije upućuje dobro obučene i opremljene pripadnike OSRH-a, posvećujući posebnu pozornost njihovoј psihološkoj pripremi, koja podrazumijeva upoznavanje drugih kultura, religija i običaja,

jeti upravo svojim specijalnim iskustvom koje je dobila kao "primateljica" mirovnih misija. Podsetio je na vlastito iskustvo iz 1999., kad je u New Yorku istodobno radio na zaključivanju misija UNTAES i UNMOP u Hrvatskoj, te na slanje prvih hrvatskih vojnih promatrača u Sijera Leone. Od stranih gostiju, prvo izlaganje je održao američki veleposlanik Lawrence Butler, politički savjetnik vrhovnog savezničkog zapovjednika NATO-a za Europu. Objasnjavao je NATO-ov pogled na sveobuhvatan pristup rješavanju svjetskih kriza sadržan u osam točaka, s naglaskom na sinergiju i suradnju svih vanjskih čimbenika s lokalnim zajednicama kojima se pruža pomoć.

Zamjenica ravnateljice za obrambena pitanja Vijeća EU-a, Alda Silveira Reis, iznijela je podatke o aktivnostima Unije u mirovnim operacijama, uz poseban naglasak na izvrstan doprinos Hrvatske. Jurij Afanasijev, stalni predstavnik Programa UN-a za razvoj u Hrvatskoj (UNDP), govorio je o promjenjenoj ulozi vojnih postrojbi u svjetskim krizama. Budućnost će donijeti sve kompleksnije operacije jer će i krize biti sve kompleksnije, smatra Afanasijev. Vlatko Cvrtila, dekan zagrebačkog Fakulteta političkih znanosti, detektirao je glavne probleme koji se danas pojavljuju u globalnom rješavanju svjetskog mira i rekao da treba brzo raditi na njihovu rješavanju.

kako bi što lakše i što uspješnije ostvarili ciljeve radi kojih tamo i odlaze.

O važnosti političke potpore u slanju vojnika u mirovne misije govorio je i veleposlanik Mauritis Jochem, pomoćnik glavnog tajnika NATO-a za planove i operacije. S tim u vezi istaknuo je i važnost vojnog proračuna, a u svom izlaganju posebno se osvrnuo na teškoće u opremanju NATO-ovih vojnika, napose s obzirom na aktualnu svjetsku gospodarsku krizu.

"Moderne vojne operacije i nove vojne mogućnosti" naziv je multimedijalne prezentacije koju je u sklopu trećeg panela održao general-bojnik Drago Lovrić, vojni predstavnik u Misiji RH pri Sjevernoatlantskom savezu. I on je istaknuo

Naučene lekcije - budući izazovi

Četvrti panel počeo je uvodnim izlaganjem vojnog predstavnika Belgije u NATO-u. **General-pukovnik Jean Pierre Bovy** također je istaknuo nužnost, tijekom konferencije više puta spominjanog, sveobuhvatnijeg pristupa u odgovoru na buduće izazove, zaključivši da je za uspješnu provedbu misije nužna suradnja uključenih međunarodnih organizacija i lokalne zajednice.

Važnost uvažavanja specifičnosti svakog naroda kojemu se pruža međunarodna pomoć istaknuo je i saborski zastupnik Krešimir Čosić, predsjednik izaslanstva Hrvatskog sabora u Parlamentarnoj skupštini NATO-a. "Ako nemamo sveobuhvatni pristup, ako ne razumijemo situaciju i ljudе, teško da ćemo uspjeti postići cilj", zaključio je, podsjetivši da smo i mi u Hrvatskoj itekako osjetili kako teško zacjeljuju naizgled nevidljive ratne rane.

Čemu služe "naučene lekcije" i kako se primjenjuju u praksi pojasnio

je brigadni general danske vojske Joergen Hansen-Nord, zapovjednik NATO-ova Združenog središta za analiziranje i naučene lekcije (Joint Analysis and Lessons Learned Center –JALLC). Kevin Farrell iz Središta za sigurnosne studije "George C.

Marshall" također je odao priznanje uspješnom sudjelovanju Hrvatske u međunarodnim mirovnim misijama, o čemu je s policijskog stajališta govorio i Filip Dragović, ravnatelj MUP-ova Odjela za europske integracije i međunarodne odnose.

važnost uvažavanja kulturoloških i drugih razlika između davatelja i primatelja međunarodne vojne pomoći, navodeći niz čimbenika koji utječu na uspješnost u provedbi te zadaće.

"Hrvatska je doista za kratko vrijeme postala pouzdan partner međunarodne zajednice", rekao je na početku svog izlaganja brigadni general Reinhard Trischak, ravnatelj Uprave za obrambenu politiku Ministarstva obrane i sporta Republike Austrije. Čestitajući našoj zemlji na dosadašnjem uspješnom sudjelovanju u mirovnim misijama, spomenuo je i dobru suradnju što je naši mirovnjaci ostvaruju s pripadnicima austrijskih oružanih snaga. Govorio je i o nužnosti reforme unutar UN-a te o važnosti suradnje s drugim organizacijama poput NATO-a, zaključivši da je potreban sveobuhvatniji pristup u realizaciji mirovnih misija, kao i veća fleksibilnost svih koji u njima sudjeluju.

Hrvatski put - od korisnika sigurnosti do aktivnog čimbenika sigurnosti

Tema drugog panela, promjena hrvatske uloge u mirovnim operacijama, po-drazumijevala je hrvatske govornike. **Ministar obrane Branko Vukelić** iznio je širi pregled sudjelovanja hrvatskih vojnika u misijama i istaknuo sva njihova postignuća, uz naglasak da su ona vrlo bitna za općenit napredak u organizaciji i usavršavanju OSRH-a. Ministar Karamarko se prezentacijom "MUP RH u međunarodnim mirovnim operacijama" dotaknuo i povjesti hrvatske policije. Zaključio je izlaganje tvrdnjom da je strateško opredjeljenje MUP-a da u misije treba slati visokokvalitetno pripremljene i obučene pripadnike kako bi se postiglo što bolje pozicioniranje u međunarodnom okruženju. Mario Nobile, ravnatelj Uprave za multilateralne poslove pri MVP-u, govorio je o naučenim lekcijama što ih je Hrvatska dobila iz mirovnih operacija na svojem teritoriju, kao i operacija iz drugih zemalja bivše

Jugoslavije, te o njihovoj primjeni u novim koncepcima. Panel je završio iskustvima "iz prve ruke", što ih je prenio general-bojnik Dragutin Repinc, koji je u Kašmiru bio prvi hrvatski zapovjednik neke međunarodne mirovne misije.

Ministar Vukelić primio američkog veleposlanika Foleyja

Ministar obrane Branko Vukelić primio je 14. listopada u nastupni posjet veleposlanika SAD-a u Republici Hrvatskoj, Jamesa B. Foleyja. Ministar je još jednom zahvalio na potpori i pomoći koju su Sjedinjene Države dosad pružale Hrvatskoj te istaknuo kako je suradnja dviju zemalja na području obrane

izuzetno kvalitetna i opsežna. Veleposlanik Foley čestitao je Hrvatskoj na ulasku u NATO, naglasivši kako je to ponajprije uspjeh Hrvatske, te dodao da SAD i dalje

planira pružati čvrstu potporu Republici Hrvatskoj, posebice na području obrambene suradnje. Pozdravio je angažman Oružanih snaga RH u misiji ISAF i istaknuo značenje obuke tamošnjih vojnih snaga, koju provode pripadnici OSRH. Osim o odnosima dviju zemalja na obrambenom planu i sudjelovanju u mirovnim misijama, na sastanku je bilo govora i o aktualnom stanju u regiji.

Sastanku su uz ministra Vukelića nazočili državni tajnik Pjer Šimunović, načelnik GSOSRH general zbora Josip Lucić, vojni savjetnik ministra brigadir Damir Terzić i načelnik Službe za odnose s javnošću i informiranje Goran Grošinić, a uz veleposlanika Foleyja bili su vojni izaslanik SAD-a u RH brigadir Brendan McAloon i načelnik američkog ureda ODC-a u RH brigadir Charles Davis.

OJI

Primopredaja dužnosti u RACVIAC-u

U vojarni "Vitez Damir Martić" u Rakitju 15. listopada obavljena je primopredaja čelne pozicije RACVIAC-a - Središta za sigurnost i suradnju. Nakon dvogodišnjeg vođenja RACVIAC-a (Regional Arms Control Verification and Implementation Assistance Centre), Nedžad S. Hadžimusić prepustio je mjesto direktora Nikoli Todorčevskom. Svečanoj primopredaji dužnosti direktora RACVIAC-a nazočili su predstavnici Ministarstva obrane RH, Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija, Glavnog stožera Oružanih snaga RH, gradonačelnici Samobora i Svete Nedelje, predstavnici Ministarstva obrane Biće Jugoslavenske Republike Makedonije, Ministarstva obrane Republike Crne Gore i diplomatskih misija u Republici Hrvatskoj.

Politika civilnog popunjavanja čelnog mjeseta nastavljena je izborom Nikole Todorčevskog, također karijernog diplomata iz makedonskog Ministarstva vanjskih poslova. Primopredaja dužnosti direktora RACVIAC-a na svojevrstan je način bila i svečana primopredaja dužnosti predsjedavajućeg MAG-a (Multinational Advisory Group), Međunarodne savjetodav-

Snimio I. SKENDEROVIC

ne skupine, upravljačkog tijela RACVIAC-a koje okuplja 30 zemalja Europe i Sjeverne Amerike, koje su uključene u aktivnosti RACVIAC-a. Dosadašnji predsjedavajući MAG-a Pjer Šimunović, državni tajnik u MORH-u, svoj je položaj predao Drašku Jovanoviću, zamjeniku ministra obrane Republike Crne Gore.

I. SKENDEROVIC

16. obljetnica Zapovjedno-stožerne škole

Šesnaest obljetnicu osnutka Zapovjedno stožerna-škola "Blago Zadro" proslavila je podsjećanjem na čovjeka čije ime nosi, legendarnog zapovjednika i branitelja Trpinjske ceste.

Za Dan škole postrojba je odabrala 16. listopada, dan kad je general-bojnički Blago Zadro poginuo pokošen neprijateljskim rafalom.

Ovogodišnji program održan je 19. listopada u Časničkom domu Hrvatskog vojnog učilišta "Petar Zrinski", čiji je Škola sastavni dio. Obilježavanje je započelo polaganjem vijenaca na bistu Blage Zadre ispred Časničkog doma, a nastavljeno prikazivanjem kratkog filma o životu vuko-

varskega heroja i njegova sina Roberta, koji je kao hrvatski ratnik preživio vukovarsku tragediju, ali poginuo godinu dana poslije na Kupresu.

Održani su prigodni govorovi, koje su nazočnima uputili zapovjednik ZSS brigadir Zvonko Brajković i dekan HVU brigadir Željko Akrap uime ravnatelja HVU general-bojnika Mirka Šundova. Brajković je pročitao kratku povjest Škole i govorio o njezinom aktualnom trenutku, a Akrap se usredotočio na izazove budućnosti koji sto-

Snimio Domagoj VLAHOVIC

je pred HVU-om, u svjetlu ulaska u NATO i tekuće gospodarske krize.

"Blago Zadro junak je svih nas", zajednička je poruka svih nazočnih.

D. VLAHOVIC

Odana počast bojniku Alfredu Hillu

Povodom 18. godišnjice pogibije bojnika Alfreda Hilla, prvog zapovjednika Satnije Vojne policije 204. vukovarske brigade, 16. listopada na njegov grob na Memorialnom groblju žrtava iz Domovinskog rata u Vukovaru vijenče su položili obitelj Hill, zapovjednik i zamjenik zapovjednika Središta Vojne policije za obuku "Bojnik Alfred Hill", bojnik Mile Skukan i satnik Željko Barbir, prvi dočasnik stožerni načelnik Zvonko Lucić i izaslanstvo Udruge veterana Vojne policije.

Bojnik Alfred Hill od 10. svibnja 1991. bio je u sastavu pričuvnih snaga Zbora narodne garde Vukovar i sudjelovao od prvog

Snimio Z. LUCIĆ

dana u organiziranju obrane Vukovara. S najbližim suradnicima osnovao je Satniju VP i preuzima sve zadaće iz djelokruga Vojne policije uz aktivno i neprekidno sudjelovanje u obrani opkoljenog grada. Poginuo je braneći položaje na Sajmištu 16. listopada 1991. Nakon ekshumiranja njegovih posmrtnih ostataka iz masovne grobnice u Vukovaru, uz vojne počasti pokopan je u Aleji branitelja Vukovara. Današnjim i svim budućim pripadnicima VP OSRH ime bojnika Alfreda Hilla bit će

Z. LUCIĆ

Snimio Ante ARBANAS

Sedmi naraštaj kadeta Časničke škole HVU "Petar Zrinski" položio je 17. listopada u Kninu svečanu prijagu kojom su postali pripadnici Oruža-

Svečana prisega sedmoga naraštaja kadeta

nih snaga RH. U naznočnosti vojnih i civilnih dužnosnika, roditelja, rodbine i prijatelja, prisegu su položila 93 kadeta, od čega 15 kadetkinja, koji se školuju na Sveučilištu u Zagrebu i Splitu.

Prije svečane prisegе, kadeti su se upoznali i s granama OSRH. Tako su posjetili 93. zrakoplovnu bazu u Zemuniku kraj Zadra, gdje su se upoznali s funkcioniranjem HRZ i PZO. Također su posjetili Hrvatsku ratnu mornaricu i brod HRM-a "Andrija Mohorovičić", a bili su i na prijemu kod župana Splitsko-

-dalmatinske županije i gradonačelnika grada Splita.

Na dan prisegе kadetima je održana prezentacija o Domovinskom ratu s posebnim osvrtom na operaciju Oluja, te o strateškoj i povijesnoj ulozi grada Knina.

Istog dana položeni su vijenci na središnji križ na groblju u Kninu za sve poginule u Domovinskem ratu. Vjenčice su položila izaslanstva HVU "Petar Zrinski" i Poglavarstva grada Knina. Svečanost ovogodišnje prisegе uveličali su nastupom Orkestar HRM-a i klape "Sv. Juraj".

OJL

Domagoj VLAHOVIĆ, fotografije 1. KONTINGENTA

Nakon misije NA KOSOVU

Iz mirovne operacije NATO-a na Kosovu (KFOR) početkom listopada se vratio prvi hrvatski kontingent, u čijem su sastavu bili pripadnici HRZ-a s dva transportna helikoptera Mi-171-Sh. To je prva NATO-ova operacija na

području Balkana u kojoj sudjeluju hrvatski vojnici s vlastitom zračnom transportnom komponentom. Hrvatski su vojnici u sklopu operacije bili razmješteni na području jedne od najvećih američkih vojnih baza u Europi, Bondsteel, a temeljna zadaća hrvatskog kontingenta bila je prevoženje ljudi i tereta. Kako je protekao njihov tromjesečni boravak u misiji saznajemo iz razgovora sa zapovjednikom našega prvog kontingenta, bojnikom Michaelom Križancem.

Bili smo izravno podređeni zapovjedniku KFOR-a i podupirali njegove snage taktičke pričuve. Tada je to bila portugalska pješačka bojna, koja je zbog geografsko-prometnih specifičnosti Kosova morala biti iznimno mobilna i brzo stizati do određenih točaka kako bi rješavala situacije na zemlji. Tražila se vrlo visoka uvježbanost između nas i njih u postupcima i procedurama pri ulasku, u ponašanju tijekom leta, pri izlasku, te u komunikacijama i svemu ostalom. Ukratko, naše je područje odgovornosti bilo cijelo Kosovo...

Na Kosovo ste otišli kao svojevrsna pret-hodnica, tri tjedna prije ostalih?

Trebalo je uspostaviti minimalne logističke i operativne uvjete za dolazak ostatka kontingenta, tako da počnemo funkcionirati i provoditi zadaće što brže i što lakše. Nije se smjelo gubiti vrijeme na smještaj, komunikacijsko-informacijske sustave, sustave za zapovijedanje i nadzor, te na minimalne logističke i tehničke potrebe.

Vi ste kapetan helikoptera, a bili ste i zapovjednik kontingenta. Je li bilo teško obavljati istodobno te dvije funkcije?

S obzirom na sastav snaga, zadaće za koje smo zaduženi i, uvjetno rečeno, količinu napora koju je moguće podnijeti, imali smo tri posade na dva helikoptera. Radni dan ondje načelno traje 12 sati, koliko po smjeni traje latentna pripravnost. Zadaće su također bile najavljuvane dovoljno unaprijed i za njih su se mogli stvarati organizacijski preduvjeti. Ukratko, nisam imao nikakvih problema. Mislim da to ovisi i o našim organizacijskim sposobnostima i volji: možete sebi zakomplikirati život, ali i proći bez problema.

Jeste li osjećali odgovornost prvog kontingenta HRZ-a, onih čiji će se rad možda i najstrože ocjenjivati?

Jedan od glavnih razloga što sam u misiju išao kao zapovjednik Eskadrile i kontingenta bilo je upravo donošenje vrijednih naučenih lekcija i iskustava koja će se poslije primjenjivati u oblikovanju tih snaga u budućnosti. Svi pripadnici kontingenta imaju jednaku odgovornost. Svi oni, pa i pripadnici sljedećih kontingenata, pomno se biraju kao iskusni znaci koji mogu ostvariti sve zadaće.

Kakvi su dojmovi o KFOR-ovoј bazi Bondsteel?

Ona je apsolutno infrastrukturno samodostatna, neovisna o doticaju s civilnom infrastrukturom. S druge strane, vojnim postrojbama nudi izvrsnu potporu, a osobito onima koje u sastavu imaju letjelice. Postoje široke mogućnosti održavanja letjelica. Mogu se raditi i veći zahvati, i to u vrlo brzom roku.

Osnovne su vam zadaće bile transport ljudi i opreme. Letjeli ste po cijelom Kosovu?

Bili smo izravno podređeni zapovjedniku KFOR-a i podupirali njegove snage taktičke pričuve. Tada je to bila portugalska pješačka bojna, koja je zbog geografsko-prometnih specifičnosti Kosova morala biti iznimno mobilna i brzo stizati do određenih točaka

kako bi rješavala situacije na zemlji. Tražila se vrlo visoka uvježbanost između nas i njih u postupcima i procedurama pri ulasku, u ponašanju tijekom leta, pri izlasku, te u komunikacijama i svemu ostalom. Ukratko, naše je područje odgovornosti bilo cijelo Kosovo. Nismo bili poput ostalih task-forceova, od kojih svaki ima svoju zonu odgovornosti.

Koliko je u takvim uvjetima bio visok intenzitet posla?

U načelu nije iskakao u usporedbi s onim kakvom smo izloženi kod kuće. Jednak je kao u to doba godine u Hrvatskoj, s obzirom na protupožarnu sezonu, traganje i spašavanje, medicinske letove... Bilo je i noćnih zadaća, ali uz organizaciju i planiranje svaka je postrojba uspijevala obavljati zadaće, odmarati se te se pripremati za daljnje aktivnosti.

Neizbjježno pitanje za sve naše vojниke u misijama jest: kako je bilo raditi u međunarodnom okruženju?

Iznimno dobro! Osnovne postavke i temelji za rad u operaciji temeljili su se na NATO-ovim doktrinarnim i taktičkim dokumentima, s kojima smo dolazili u doticaj još od 2002. godine. Posao su naši ljudi prihvatali sasvim prirodno. Dakle, nisu se suočili ni s čim novim niti nepoznatim. Bili su dobro pripremljeni.

Kakvima su se sposobnosti helikoptera pokazale u misiji?

Mi-171 je po svojim odlikama i sposobnostima iznimno u odnosu s ostalima koji su zastupljeni u ovoj misiji. Svojim kapacitetom prijevoza 22 vojnika opremljena za suzbijanje nereda ili 24 putnika premašuje gotovo dvostruko kapacitete ostalih koji u KFOR-u imaju helikoptere. Ono što se od nas tražilo, brzi manevar i dovođenje snaga na položaje, možemo odradivati dvostruko brže ili s manje helikoptera nego drugi. Dakle, helikopter se pokazao kao pun pogodak. Ustanovljeno je da nismo nigdje promašili glede opreme i uređaja koji su nam potrebni.

U rijetkim kontaktima, s albanske strane sve je bilo prijateljski. Ni u sjevernom dijelu Kosova, gdje živi srpska populacija, nije bilo nikakvih neugodnosti. Mi smo članica NATO-a i došli smo tamo izvršiti svoje zadaće. Vjerujem da smo opravdali iskazano nam povjerenje

Zapovjednik 1. kontingenta, bojnik Michael Križanec

Mi-171 je po svojim odlikama i sposobnostima iznimjan u usporedbi s ostalima koji su zastupljeni u ovoj misiji. Svojim kapacitetom prijevoza 22 vojnika opremljena za suzbijanje nereda ili 24 putnika premašuje gotovo dvostruke kapacitete ostalih koji u KFOR-u imaju helikoptere. Ono što se od nas tražilo, brzi manevar i dovođenje snaga na položaje, možemo odrađivati dvostruko brže ili s manje helikoptera nego drugi

Prijevoz pripadnika portugalske pješačke bojne

Kakvi su dojmovi kolega iz KFOR-a u vezi s našom tehnikom i njezinim mogućnostima na terenu?

Bili su iznenađeni što je helikopter gotovo potpuno nov, jer ostali se koriste tehnikom starijom i od 20 godina. U dobre mu strane ubrajaju i njegovu robusnost i izdržljivost, činjenicu da se na njega možete uvijek osloniti. Nismo imali niti otkaza, niti kvarova, niti problema s održavanjem.

To je i zasluga vaših tehničara?

Apsolutno! Moram naglasiti da je velika većina njih sudjelovala u Domovinskom ratu. Već su pokazali da sve probleme mogu rješavati u svim uvjetima i rušiti rekorde u onome što je propisano za određene radove, a sve to ne narušavajući sigurnost niti kvalitetu rada.

Kako ste doživjeli Kosovo?

Kao mlada republika koja je u stasanju i tek staje na svoje noge, Kosovo me ugodno iznena-

dilo. Provode se veliki zahvati u infrastrukuri, osjeća se zamah poduzetništva, ljudi žele bolji standard i spremni su raditi. Ipak, vide se i problemi, osobito izvan urbanih sredina. No, ne mogu reći da sam osjetio bilo kakvo nezadovoljstvo, prisutan je zanos zbog samostalnosti.

Kakve dojmove nosite iz kontakata s lokalnim stanovništvom?

Budući da mi uglavnom letimo iznad svih, nije ih bilo previše. U rijetkim kontaktima, s albanske strane sve je bilo prijateljski. Ni u sjevernom dijelu Kosova, gdje živi srpska populacija, nije bilo nikakvih neugodnosti. Mi smo članica NATO-a i došli smo tamo izvršiti svoje zadaće. Vjerujem da smo opravdali isazano nam povjerenje.

Posjetili ste kosovske Hrvate?

Da, u Janjevu i Letnici. Bili su sretni što nas vide u Letnici na vojnem hodočašću, koje je na bladan Veliike Gospe organiziralo Zapovjedništvo KFOR-a. Iznimno dobre kontakte imali smo s don Matom Palićem, župnikom u Janjevu, koji je za nas bio svojevrsni vojni kapelan i omogućio nam da slušamo misu na hrvatskom te zadovoljimo svoje duhovne potrebe.

Na kraju, vaša generalna ocjena sudjelovanja u misiji? Biste li išli tamo opet?

Iskustvo je svakako bilo dobro i pružilo je svakome od nas da u tom okruženju vidi koliko može, koliko vrijedi i koliko zna. Da, išao bih opet, ali ima dovoljno ljudi i ne treba srljati, nego pružiti priliku i mlađima koji dolaze iza nas. Misija će im dati profesionalnu zadovoljštinu. Vidjet će da ih se ovdje uči pravim stvarima, da mogu funkcionirati zajedno s drugima te da i oni čak mogu učiti druge. ■

Naši tehničari su pokazali da sve probleme mogu riješiti u svim uvjetima

NATO/PzM seminar

Snimio M. KARAČIĆ

U organizaciji Uprave za personalne poslove GSOSRH, u vojarni "Zemunik" od 12. do 18. listopada održana je NATO/PzM radionica za stožerne časnike OSRH.

Seminar drži Pokretna nastavna skupina (Mobile Training Team-MTT) iz sastava NATO-ova Zapovjedništva zdržanih snaga iz Napulja (AJFC HQ Naples), a polaznici su časnici iz svih sastavnica OSRH. Ovo je jedna od mnogih aktivnosti koje se organiziraju kako bi se nominirani hrvatski časnici što bolje pripremili za preuzimanje dužnosti i rad u NATO-ovim zapovjedništvima/tijelima, te stožerima međunarodnih vojnih operacija.

Od tema koje su na seminaru obrađene izdvajamo: Vojna korespondencija u NATO-ovim stožerima, Vježbe uporabe izraza i akronima u NATO-ovim zapovjedništvima, te popis dužnosti časnika u NATO-ovim zapovjedništvima. Doprinos toj aktivnosti uime OSRH dao je ravnatelj ŠSJ "Katarina Zrinski" dr. Đemal Kadrić, predstavljajući mogućnosti ŠSJ u razvijanju jezičnih sposobnosti časnika u NATO-ovim zapovjedništvima.

Uime OSRH voditelj seminara bio je pukovnik Smiljan Čubelić iz Uprave za personalne poslove, a uime MTT-a seminar je moderirala i vodila Valerie Laurita iz Odsjeka za obuku i stožerni razvoj iz Napulja (J-1 Staff Training Development).

M. KARAČIĆ

Tim CC AIR Izmir u vojarni "Zemunik"

U 93. zrakoplovnoj bazi u Zemuniku, u stručnom posjetu u vezi s logističkim pitanjima vezanima za NATO operacije, te pitanjima HNS (Host Nation Support) za zrakoplovne snage, od 12. do 15. listopada boravilo je NATO-ovo izaslanstvo Zapovjedništva zračnih snaga (CC AIR) iz Izmira. Izaslanstvo je predvodio pukovnik Laurent Philippe, a primio ga je zapovjednik 93. ZB brigadir Miroslav Kovač, koji je iznio kratak pregled temeljnih zadaća što ih provodi postrojba zrakoplovne baze, dok je HRZ i PZO predstavljao voditelj Odsjeka MVS A-5 pukovnik Mladen Crnički. Usljedio je obilazak objekata i infrastrukture u vojarni "Zemunik", a razmatrana su pitanja zrakoplovne logističke potpore u organizaciji i provedbi NATO-ovih operacija, te specifičnosti nominiranih HNS baza, među kojima je i vojarna "Zemunik", kao dio koncepta potpore zemlje domaćina NATO-ovim snagama.

Riječ je o dostizanju standarda i sposobljenosti za prihvatanje NATO-ovih snaga za uklanjanje eventualnih tehničkih kvarova na zrakoplovima u tranzitu, te potpori pri transportu

Snimio M. KARAČIĆ

i privremenom smještaju snaga koje sudjeluju u izvođenju zajedničkih vojnih vježbi. Prvi takav test vojarna "Zemunik" uspješno je položila u nedavno provedenoj MVV "Jackal Stone". To je i potvrda dobre suradnje između HRZ i PZO i NATO-ova Zapovjedništva u Izmiru. Naime, CC AIR Izmir 2006. u Splitu je bio organizator Konferencije zapovjednika zračnih snaga, a 2008. i međunarodnog seminara o sustavima zemaljske protuzračne obrane održanog u Zemuniku.

M. KARAČIĆ

Upoznavanje kadeta sa zrakoplovnim bazom

Kadeti VII. naraštaja Časničke škole HVU "Petar Zrinski" posjetili su 93. zrakoplovnu bazu i SzO HRZ i PZO "Rudolf Perešin" u vojarni "Zemunik". Bio je to njihov prvi susret s jednom zrakoplovnom postrojbom, a domaćini su im, osim modela školovanja hrvatskih vojnih pilota, prezentirali i zadaće grane HRZ i PZO, te dio tehnikе u sastavu 93. zrakoplovne baze.

Snimio M. KARAČIĆ

Neizostavni dio programa posjeta uključio je razgledanje grada Zadra i njegove bogate kulturno-povijesne baštine.

M.K.

U Novom Farkašiću kraj Petrinje, 17. listopada, Udruga Crne mambe iz Zagreba i Udruga ratnih veteranâ 2. gardijske brigade Gromovi obilježili su 18. obljetnicu bitke za Farkašić, prve pobjedosne oslobođi-

18. obljetnica bitke za Farkašić

teljske akcije hrvatskih Oružanih snaga na tom bojištu. Na obilježavanju su bile obitelji poginulih pripadnika postrojbe, predstavnici udruga iz Domovinskog rata, lokalnih i županijskih vlasti, te Ministarstva hrvatskih branitelja i MORH-a.

U dvorištu društvenog doma u Novom Farkašiću svečano je otkriveno spomen-obilježje poginulim pripadnicima postrojbe u toj oslobođiteljskoj akciji, a izložen je i tenk T-55 što ga je darovao Glavni stožer OSRH.

Na spomen-obilježje vijence su položila i svijeće zapalila mnogobrojna lokalna, županijska i državna izaslanstva,

a molitvu za poginule branitelje vodio je vojni kapelan don Milenko Majić.

U akciji Hrvatske vojske od 18. do 21. listopada 1991. oslobođen je od srpskog agresora teritorij površine 200 četvornih kilometara u petrinjskom Pokuplju i zaustavljeni agresorsko napredovanje prema rijeci Kupi, te prema Velikoj Gorici i Zagrebu.

O značenju akcije govorili su tadašnji zapovjednik Operativne grupe HV-a za Sisak i Banovinu i zapovjednik te akcije general-bojnik Božo Budimir i predsjednik Udruge Crne mambe Ivica Šafarić. Otkrivanje spomen-obilježja oslobođiteljskoj akciji Novi Farkašić '91. podržao je i gradonačelnik Petrinje Željko Nenadić.

OJI

Tigrovi iz Rakitja obilježili 19. obljetnicu

U vojarni "Vitez Damir Martić" u Rakitiju 17. listopada obilježena je 19. obljetnica osnivanja Jedinice za posebne namjene MUP-a – "Rakitje". Događaju su nazočili izaslanik ministra obrane Luka Tomrlin, izaslanik ministra unutarnjih poslova Miljan Brkić, izaslanik ministra hrvatskih branitelja Andrija Kolobarić, izaslanik načelnika GSOSRH brigadni general Tomo Medved, izaslanik zagrebačkog gradonačelnika Miro Laco kao i obitelji poginulih pripadnika i bivši pripadnici postrojbe.

Tom su prigodom položeni vijenci i zapaljene svijeće za sve poginule i nestale na spomen-obilježje u krugu vojarne, koja je bila i baza iz koje su kretali na zadaće diljem Hrvatske. Predsjednik Udruge Tigra 90/91 – Rakitje, brigadir Zdravko Andabak, obratio se uzvanicima i gostima podsjetivši na slavni ratni

put kojim je prošla ova postrojba u samim počecima Domovinskog rata i čestitajući svim nekadašnjim pripadnicima postrojbe 19. obljetnicu ustrojavanja.

Snimio Stjepan BRIGLJEVIĆ

OJI

Predstavljanje obuke za borbu protiv eksplozivnih naprava

U zagrebačkom hotelu Arcotel Allegra održano je 15. studenoga predstavljanje obuke za borbu protiv improviziranih eksplozivnih naprava. Predstavljanje je organizirala tvrtka Luveti, zastupnik kanadske tvrtke Allen Vanguard, proizvođač opreme za te zadaće, te tvrtke HMS koja se bavi sigurnosnim konzaltingom i provedbom obuke.

Predstavnik tvrtke HMS okupljenima je pripadnicima OSRH i MUP-a predstavio područja rada tvrtke. Prvo je područje istraživanje i analiza, a time se bavi odjel koji prati bombaške napade

diljem svijeta te o njima vodi sveobuhvatnu bazu podataka Triton. To je najveća komercijalno dostupna baza podataka o

bombaškim i terorističkim napadima, a temelji se na uporabi otvorenih izvora.

Osim baze podataka, tvrtka nudi i uvježbavanje pirotehničara za neutraliziranje raznih eksplozivnih naprava. Tvrtka provodi uvježbavanje svih razina složnosti, omogućava i osvježavanje znanja najnovijim spoznajama te izobrazbu za instruktore. Omogućava uvježbavanje u skladu s potrebama korisnika. Uvježbavanje provode zaposlenici HMS-a koji imaju najmanje 20 godina iskustva u radu s eksplozivnim napravama.

T. VLAŠIĆ

Rad logističke postaje u terenskim uvjetima i prevoženje helikopterom

U Središtu za obuku i doktrinu logistike na cestovnom vježbalištu "Glavica" u Požegi 14. listopada provedena je MPV "Rad logističke postaje u terenskim uvjetima i prevoženje helikopterom". Uz djelatnike SzOidL-a, u vježbi su sudjelovali pripadnici Eskadrile višenamjenskih helikoptera 91. zrakoplovne baze "Pleso" HRZ i PZO s helikopterom Mi-171 Sh.

Cilj je vježbe prikazati strukturu, sastav i organizaciju rada terenske logističke postaje, prijevoz ranjenika i logističkog paketa helikopterom, standardizirati organizacijsku shemu, te

prikazati radnje i postupke u opskrbi snaga na terenu u skladu sa zahtjevima s terena kao i organizaciju i transport ozlijedenih i ranjenih s terena.

Tijekom vježbe je prikazana uvježbanost djelatnih vojnika na specijalističkoj vojnoj obuci za rad u logističkoj postaji u terenskim uvjetima te u postupcima i radnjama prilikom prevoženja sredstava i ljudstva helikopterom. Na vježbi su bili zamjenik zapovjednika ZzP-a brigadni general Nikola Škunca, zapovjednik Središta za temeljnu obuku HKoV pukovnik Robert Krnčević, djelatnici SzOidL-a i polaznici tečaja koji se provode u SzOidL-u.

M. TRNOKOP

"DUPIN UNDOF 2009-2"

U Pomorskoj bazi "Sv. Nikola" - Lora u Splitu početkom listopada održana je situacijska vježba "DUPIN UNDOF 2009-2" sa svrhom završne pripreme i provjere obučenosti nominiranih kandidata - vojnih policajaca HRM i HRZ i PZO za upućivanje u mirovnu misiju UNDOF u sklopu 4. i 5. HRVCON-a UNDOF. Vježba je provedena u nekoliko radnih točaka: obavljanje očevida prometne nesreće, nadzor prelaska pripadnika UNDOF-a preko zone razdvajanja, nadzor prometovanja m/v pripadnika UNDOF-a.

Vježba je provedena u skladu sa SOP UNDOF Military Police Instructions na engleskom jeziku i završni je dio preduputne obuke nominiranih kandidata - vojnih policajaca.

Glavni provoditelj preduputne obuke bilo je Središte za obuku HRM "Petar Krešimir IV" uz potporu i sudjelovanje Zapovjedništva HRM, postrojbi HRM te postrojbe Vojne policije HRZ i PZO, kao i Odjela VP GSOSRH. Svi polaznici preduputne obuke uspješno su završili vježbu, a time i preduputnu obuku za mirovnu misiju UNDOF.

H.B.

Vježba odgovora na nove ugroze

Suprotstavljanje modernim ugrozama bio je motiv vježbe održane na poligonu Tritolwerk pokraj Bečkog Novog Mjesta. Cilj je vježbe bio pokazati združeno djelovanje interventnih snaga raznih tijela vlasti, koordinaciju djelovanja vojnih i civilnih timova te spašavanje stradalih u složenim uvjetima moguće terorističke uporabe oružja za masovno uništavanje

Tog je listopadskog petka nad Bečkim Novim Mjestom iz tmurnog neba sipila dosadna kišica, koju je vjetar na mahove bacao ukoso, tako da kišobran nije mnogo pomagao. Pedesetak vojnih novinara, sudionika 30. kongresa EMPA-e, razmiljelo se poligonom Tritolwerke nastojeći vidjeti što više od vježbe koju su za njih organizirali austrijski domaćini kongresa. Važnu su im potporu pružile postrojbe i institucije austrijske vojske - Središta za obuku ABK postrojbi vojske, ABK satnija, dio vojnika 7. pješačke brigade, pripadnici specijalnih postrojbi i postrojbe za zaštitu i spašavanje te pomoći u katastrofama, koja je imala i pse tragače. Voditelj vježbe bio je brigadni general Norbert Fürstenhofer, zapovjednik Središta za obuku ABK postrojbi. Uz njih su u vježbi sudjelovali i pripadnici civilnih tijela za djelovanje u kriznim situacijama - vatrogasci, Crveni križ, medicinski timovi.

Inače, sam poligon Tritolwerk je bivša tvornica eksploziva još iz doba Austro-Ugarske pa je udaljen od bilo kakvih naselja. Na poligonu ima, osim blago brežuljkastog terena, i nekoliko ruševnih zgrada - podsetnik da tvornica eksploziva ponekad tijekom rada doživi i neplaniranu eksploziju.

Vježba je za polaznu taktičku situaciju imala terorističku skupinu, koja je uspjela nabaviti oružje za masovno uništavanje te se spremila uporabiti ga i izazvati što veće civilne žrtve. Cilj je vježbe bio pokazati združeno djelovanje interventnih snaga raznih tijela vlasti, koordinaciju djelovanja vojnih i civilnih timova te spašavanje stradalih u složenim uvjetima moguće terorističke uporabe oružja za masovno uništavanje.

U pronalaženju skloništa terorističke skupine rabljena je najmoderna tehnologija, a izvidničke bespilotne letjelice opremljene su raznovrsnim senzorima.

Vatrogasne postrojbe u gašenju

Taj je visokotehnološki pristup omogućio pregled velike površine. Nakon pronalaženja, skupinu su neutralizirali pripadnici specijalnih snaga, a dio je skupine ipak uspio detonirati dvije eksplozivne naprave te prouzročiti stradavanje ljudi i materijalnu štetu. Tad na scenu stupaju vatrogasci, pripadnici satnije ABKO te medicinski timovi i timovi za dekontaminaciju kako bi zbrinuli unesrećene i otkrili je li došlo do aktiviranja NKB sredstava.

Zapažen su nastup imale i postrojbe za zaštitu i spašavanje. To su postrojbe na koje je Austrija s razlogom ponosna jer su djelovale kao žurna pomoć u brojnim katastrofama diljem svijeta zadnjih petnaestak godina. Dosad su tijekom prirodnih katastrofa pomagali u Albaniji, Turskoj, Alžиру, na Tajvanu, u Mozambiku...

Na vježbi su pokazali pretraživanje ruševina uz pomoć pasa u potrazi za stradalnicima, otkopavanje pronađenih žrtava uporabom raznovrsnih alata, od jednostavnih ručnih, pa raznih pneumatskih alata za bušenje i drobljenje, sve do uporabe pomno odmjerenih eksplozivnih punjenja za brzo razmicanje većih urušenih dijelova građevine. Prikazana su također i najnovija vozila kojima se opremaju ABKO postrojbe austrijske vojske. Riječ je o ABKO inačici višenamjenskog oklopног vozila Dingo 2, opremljenoj najmodernijim uređajima za automatsko uzimanje uzorka te analizu sadržaja uzorka. Prve rezultate analize prikupljenih uzorka imaju za 5 do 7 minuta nakon prikupljanja.

Završetak višesatne vježbe zaokružen je prezentacijom mogućnosti Crvenog križa, te vozila JEEP J8. ■

Spašavanje iz ruševina

Lako terensko vozilo kojim se koriste pripadnici Austrijske vojske

Pronalaženje skladišta terorističke skupine

Timovi za dekontaminaciju u zbrinjavaju unesrećenih

METEOROLOŠKI SUSTAV

Tvrta Smith Detection sklopila je ugovor s američkom kopnenom vojskom vrijedan 89 milijuna dolara koji pokriva isporuku meteoroloških sustava Meteorological Measuring Set-Profiler (MMS-P). To je napredni meteorološki sustav za mjerjenje parametara u gornjoj atmosferi. Temeljna mu je namjena povećanje točnosti topništva. Isporuka prvih sustava predviđena je za listopad 2009. MMS-P združuje podatke iz različitih izvora, uključujući satelite, zemaljske senzore i meteorološke balone. Također rabi napredni radiosondažni sustav s novim korišničkim sučeljem. Sustav je postavljen na vozilo Humvee, a omogućava precizno mjerjenje atmosferskih podataka uz dvostruko veći doseg u odnosu na starije meteosustave. Uz kopnenu vojsku rabi ga i američka Nacionalna garda.

M. PETROVIĆ

Foto: Business Wire

INDONEZIJA I TAJLAND NABAVLJAJU PODMORNICE TYPE 209?

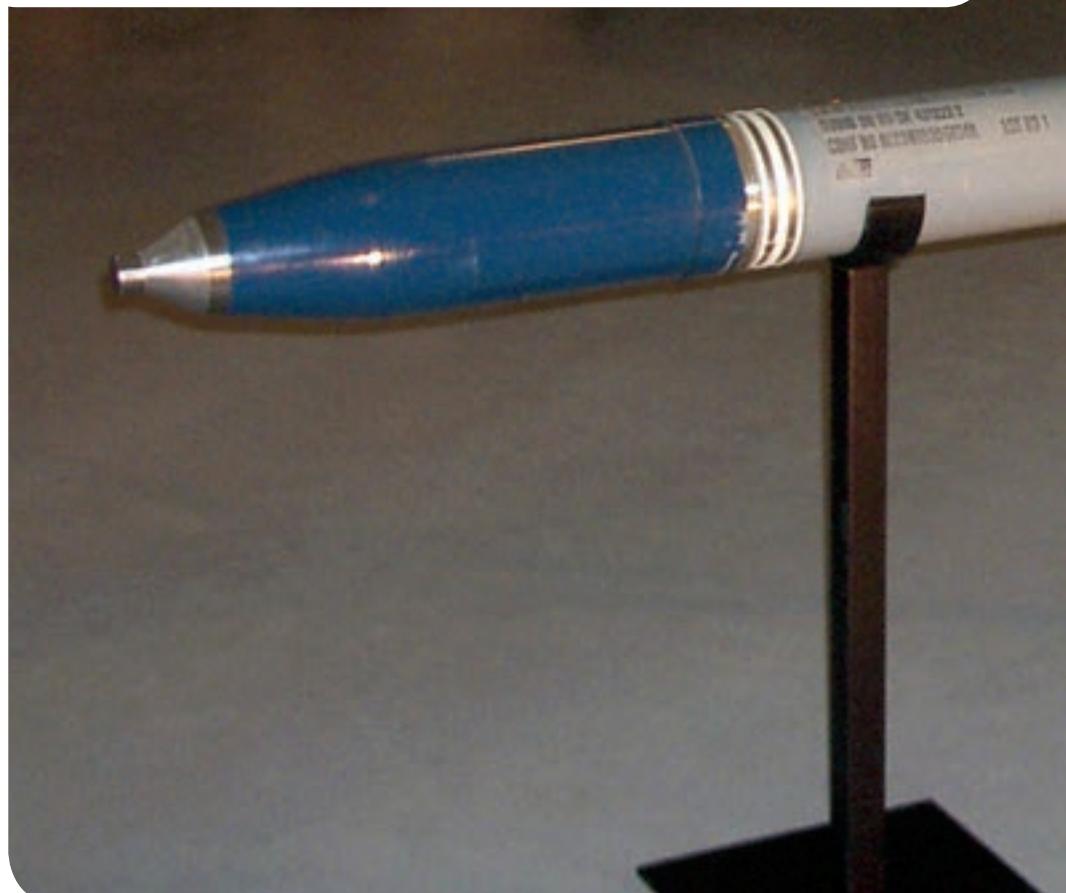
Južnokorejska korporacija Daewoo International, odnosno tvrtka Daewoo Shipbuilding & Marine Engineering prijavit će se na natječaj (vrijedan oko 1,2 milijarde dolara) za gradnju dviju klasičnih podmornica Type 209 istisnine 1400 t namijenjenih indonezijskoj ratnoj mornarici. Procjenjuje se da će gradnja trupova podmornica stajati oko 350 milijuna dolara po plovilu, dok će sa sonarnim sustavima i sustavima upravljanja borbenim djelovanjima cijena narasti i do 600 milijuna dolara. Ponuđene podmornice trebale bi biti poboljšana inačica podmornica klase Chang Bogo, koje se trenutačno nalaze u aktivnoj službi južnokorejske mornarice koja ima devet takvih plovila izgrađenih prema projektu njemačke brodograđevne tvrtke Howaldtswerke-Deutsche Werft (HDW).

Ako se postigne sporazum i ugovor o gradnji bude potpisani, Južna Koreja bi prvi put izvezla podmornice, što je jednako vrijednosti gotovo 70 000 automobila.

Istodobno jačanje podmorničkih kapaciteta država jugoistočne Azije navelo je i Tajland na razmatranje nabave istih podmornica. Trenutačno u svojem operativnom sastavu tajlandska mornarica nema podmornica te postoji bojazan da će, kao i u svibnju 1996., zbog nedostatka finansijskih sredstava i dalje tako biti.

M. PTIĆ GRŽELJ

MRAP IZ OSHKOSHA

Američka je kopnena vojska pokrenula program MRAP All Terrain Vehicles (M-ATV), kojem je cilj načiniti novu generaciju lakših i manjih MRAP (Mine Resistant Ambush Protected - ophodna vozila otporna na mine) koji bi bolje odgovarao teškim terenskim uvjetima u Afganistanu. Naime, američki su vojnici zaključili da su standardna MRAP vozila, koja su dobro rješenje za Irak, prevelika i preteška za loše i uske putove Afganistana. Među tvrtke koje se natječu za posao dostave M-ATV vozila (vrijednost mu se procjenjuje na oko 2 milijarde dolara) uključio se i poznati proizvođač kamiona Oshkosh. Vozilo koje je Oshkosh konstruirao temelji se na tehnologijama koje su razvili za druge proizvode, npr. ne-

Foto: Business Wire

zavisni ovjes TAK-4. U razvoju oklopa surađuju s izraelskom tvrtkom Plasan Sasa specijaliziranom za oklopnu zaštitu. Uz dobru oklopnu zaštitu i pokretljivost po teškim terenima Oshkosh nudi i niske troškove tijekom operativne uporabe.

M. PETROVIĆ

19

ZUNI – POVRATAK VETERANA

Europska tvrtka MBDA, ponajviše poznata po proizvodnji zrakoplovnog naoružanja, potkraj rujna je u Sjedinjenim Američkim Državama uspješno obavila nova testiranja raketa Zuni. Posebnost tih testiranja jest u činjenici da su to rakete koje su izvorno proizvedene kao nevodene i kojima je dodano poluaktivno lasersko navođenje, da bi ih se pretvorilo u navodeno zrakoplovno naoružanje za napade na zemaljske ciljeve. MBDA je na poligonu China

Lake u Kaliforniji od lipnja ove godine obavila više testiranja, a tijekom rujna su prvi put gađani ciljevi u pokretu, i to uspješno. Rakete su bile podvješene na LAU-10 nosač ubojnih sredstava, koji se inače rabi na borbenim avionima, a rabljen je WGU-58/B sustav navođenja.

Donekle iznenadjuje činjenica da se MBDA bavi Zuni raketama, kalibra 127 mm, koje su prvi put u operativnu uporabu ušle tijekom rata u Vijetnamu,

1967., kada su se te rakete rabile, kako za zračnu borbu (1. svibnja 1967. časnik Theodore R. Swartz letjevši na avion A-4 Skyhawk oborio je vijetnamski MiG-17) tako i za napade na zemaljske ciljeve. Zuni rakete su svojedobno razvijane kao zamjena za HVAR (High-Velocity Aircraft Rocket) rakete kalibra 120 mm, koje su se počele rabiti tijekom II. svjetskog rata. Zuni rakete su dugačke 2,4 m, teške 48 kg, s dometom od 8 km.

I. SKENDEROVIC

USKORO NOVI HELIKOPTERI IZ PZL SWIDNIKA

Poljski proizvođač zrakoplovne tehnike tvrtka PZL Swidnik početkom listopada je predstavila svoj rad na nova dva laka transportna helikoptera. Ishodište za oba koncepta se temelji na platformi helikoptera W-3 Sokol. Tako će helikopter Sokol-2 zadržati svojevrsnu interoperabilnost sa svojim prethodnikom, ali uz

nekoliko značajnih poboljšanja. To se prije svega odnosi na glavni i repni rotor koji će sada imati pet krakova. Helikopter dobiva i novi motor koji će uskoro biti odabran između LHTEC T800 ili jednog iz Turbomeca Ardiden serije motora. U kabini će biti integrirana "glass cockpit" konfiguracija instrumentacije s otvorenom

arhitekturom, uz novi sustav autopilota. Maksimalna težina na polijetanju bi trebala biti 7000 kg, uz nošenje korisnog tereta do 2700 kg. Krstareća brzina bi trebala biti 280 km/h, uz dolet od 870 km.

PZL Swidnik je predstavio i koncept helikoptera SW-5, također lakog transportnog helikoptera temeljenog na helikopteru SW-3. Maksimalna težina helikoptera bi trebala biti 7500 kg, s rampom na stražnjem dijelu transportnog prostora te s uvlačivim stajnim trapom. Maksimalna nosivost bi trebala biti 3200 kg korisnog tereta, dolet 925 km, maksimalna brzina 172 a krstareća 164 čvora.

I. SKENDEROVIC

PORINUT DRUGI RAZARAČ KLASE KOLKATA

U brodogradilištu Mazagon Docks Ltd. u Mumbaiju 18. rujna je porinut drugi od tri višenamjenska razarača male zamjetljivosti klase Kolkata (bivša klasa Bangalore), poznatiji pod imenom Project 15A. Gradnja ovog razarača započela je polaganjem kobilice u listopadu 2005. Projekt novih razarača temelji se na već izgrađenim razaračima klase Delhi, a trenutačno se još jedan brod nalazi u izgradnji za potrebe indijske ratne mornarice. Dostava drugog razarača predviđena je za svibanj 2011.

Glavno naoružanje bit će dva osmerostruka lansera za lansiranje nadzvučnih krstarećih projektila BrahMos te dalekometni projektili zemlja-zrak. Po jedan 24-struki sustav za okomito lansiranje tih projektila nalazit će se na krmenom i pramčanom dijelu razarača. Kao pomoćno naoružanje služit će četiri topa AK-630 kalibra 30 mm. Protupodmorničko naoružanje sastojat će se od dvostrukih lansera za torpeda i lansera za protupodmorničke rakete.

Zanimljivost vezana za porinuće razarača INS Kochi jest da je brod porinut

pomoću pontona uz zračnu potporu višenamjenskih helikoptera, pri čemu je prvi puta rabljena ovakva metoda porinuća za ratni brod u Indiji.

M. PTIĆ GRŽELJ

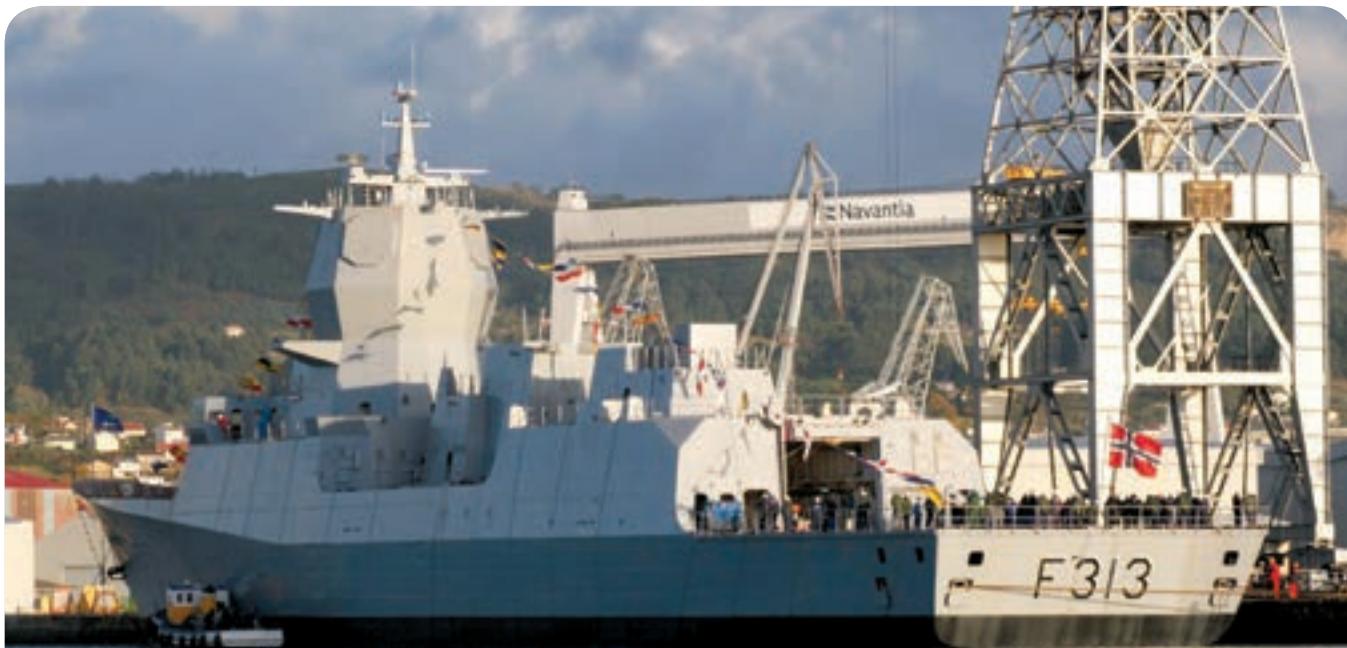
Foto: Casio

IZDRŽLJIVI TERMINAL

Japanski Casio, široj javnosti poznat po satovima i fotoaparatima, proizvodi i izdržljive ručne terminale za raznovrsnu terensku primjenu. Višenamjenski terminal Casio DT-X30 prvi je put predstavljen 2008., a opremljen je procesorom Marvell PXA320 na 624MHz. Ima ugrađen GPS te nekoliko komunikacijskih standarda: EDGE/GPRS/GSM, WLAN, Bluetooth, IEEE802.11b/g i IrDA. Ima ugrađen i CMOS skener te fotoaparat razlučivosti 2 MP. Operativ-

ni sustav je Microsoft Windows Mobile 6.1, a podaci se prikazuju na zaslonu tipa TFT LCD dijagonale 3.5-inča razlučivosti 240 × 320 točaka. Ono što je najzanimljivije kod nove inačice tog računala jest zadovoljavanje standarda IP67, što u praksi znači da će računalo izdržati pad s visine od 1,8 m i nastaviti normalno raditi. Ne smeta mu voda i vlaga, a raspon radnih temperatura je od -20 do +50 stupnjeva C.

M. PETROVIĆ

DOSTAVA ČETVRTE FREGATE KLASE FRIDTJOF NANSEN

Španjolska brodograđevna tvrtka specijalizirana za vojna plovila je 29. rujna svečano predala četvrtu (F 313) od pet naručenih fregata klase Fridtjof Nansen - Helge Ingstat. Primopredaja norveškoj kraljevskoj ratnoj mornarici obavljena je u brodogradilištu Fene-Ferrol. Četvrta fregata u klasi poznatoj i pod oznakom F 310, porinuta je potkraj studenog 2007.

Dizajn i platforma norveških fregata istisnine 5290 t temelje se na projektu fregata klase Alvaro de Balzan, koje se nalaze u aktivnoj službi španjolske mornarice. Glavne odlike trupa očituju se u duljini 123,25 m, širini 16,8, konstruktivnom gazu 4,9 m te maksimalnoj istisnini 5130 t. Sustav naoružanja koji se temelji na pramčanom topu OTO Bre-

da kalibra 76 mm namijenjen je bliskoj protuzračnoj obrani kao i protubrodskoj borbi. Uz njega su još dva četverostrukca lansera za projektile Harpoon Block II, lanser Mk 41 za okomito lansiranje projektila Evolved Sea Sparrow (ESSM) i dvije dvostrukre torpedne cijevi za torpeda Stingray.

M. PTIĆ GRŽELJ

POLETIO AH-6i

Sredinom rujna tvrtka Boeing je obavila prvi probni let svog novog prototipa bespilotnog helikoptera AH-6i. Riječ je o helikopteru koji pripada obitelji lakih helikoptera MH-6 Little Bird MD 500, omiljenih za uporabu za potrebe specijalnih postrojbi, i koje je Boeing počeо rabiti kao platformu za razvoj besposadne letjelice za različite namjene. Stoga je Boeing počeo tijekom 2006. s prvim preinakama i testiranjima helikoptera, i otada su izrađena dva tehnološka demonstratora Unmanned Little Bird (ULB) i A/MH-6X Mission Enhanced Little Bird (MELB), koji čine osnovu za dva poslijepredviđena prototipa AH-6i i AH-6S.

Tijekom rujanskog probnog leta AH-6i, koji je trajao 36 minuta, iskušavani su upravljivost letjelicom i temeljni manevri

u zraku. Probni let proveden je bez poteškoća. Boeing kani inačicu AH-6i primarno ponuditi na međunarodnom tržištu, dok bi se za američke oružane snage po svemu sudeći rabila inačica AH-6S. Bespilotni helikopteri AH-6i i AH-6S namijenjeni su

za izviđanje iz zraka, napade na zemaljske ciljeve te za transport različite vojne opreme i ljudstva, a imat će i sposobnost navođenja iz borbenog helikoptera AH-64D Apache Block III.

I. SKENDEROVIC

Prekomjerna tjelesna težina uzrokuje čitav niz zdravstvenih problema. Stalno unošenje prevelike količine kalorija povećava pojavu i težinu određenih oblika upalnih bolesti što upućuje na to da imunosni sustav ne djeluje onako dobro kako bi trebao.

POSLJEDICE PRETILOSTI ZA LJUDSKO ZDRAVLJE

Najpoznatija komplikacija debljine jest metabolički sindrom. U njega se ubraja nekoliko međusobno povezanih bolesti i poremećaja koje povećavaju rizik od nastanka kardiovaskularnih i cerebrovaskularnih bolesti kao što su: dijabetes tipa 2, smanjen plućni kapacitet i poremećaj plućne funkcije, masna jetra, visok krvni tlak, koronarna bolest, infarkt miokarda. Povećana je mogućnost nastanka hernija, hemoroida, žučnih kamenaca, proširenih vena, divertikulitisa i karcinoma. Debele osobe često imaju žgaravicu, imaju više kirurških komplikacija, više raka dojke, smanjen životni vijek. Debljina opterećuje srce, jetru, bubrege, mišice, zglobove.

U pretilih osoba masno tkivo nalazi se u nakupinama na raznim mjestima u tijelu. Mast se kod čovjeka može nalaziti pod kožom i to centralno na trupu (muški tip) ili periferno na udovima i bokovima (ženski tip) te u jetri, mišićima, gušterići. Intraabdominalna mast čini 15-18% od ukupne količine masnog tkiva u muškaraca, a 7-8% u žena. Pokazalo se da androidni, muški tip pretilosti češće prate metabolički i krvožilni poremećaji. U zdrave osobe inzulin je glavni anabolički hormon. On potiče stvaranje glikogena u jetri i povećava sadržaj glikogena u mišićima, smanjuje količinu masnih kiselina u cirkulaciji i povećava elastičnost krvnih žila

te smanjuje njihov cirkulatorni otpor, a s tim i nastanak hipertenzije (visok krvni tlak). Kad se razvije otpornost na inzulin i čovjek se prejede, stanice u tijelu nisu stanju apsorbirati višak glukoze. Kad ga ne mogu apsorbirati, razina šećera u krvi raste, a gušterića se potiče na lučenje dodatnog inzulina. Javlja se visoka razina šećera u krvi i visoka razina inzulina u krvi. Što je veća razina šećera u krvi, gušterića stvara više inzulina i osoba postaje sve otpornija na inzulin. To dodatno pogoršava stanje jer visoka razina inzulina stvara ovisnost o slatkom. Čovjek jede previše i prejeda se stvarajući zatvoreni krug u kojem su njegov apetit i tjelesna masa izvan njegova nadzora. Tijelo se

ponaša poput nepripremljenog trkača na početku maratona. Inzulin povećava razinu triglicerida i štetnog LDL kolesterola što utrostručuje rizik od srčanog udara. Osim toga, inzulin utječe na suženje arterija i olakšava stvaranje ugrušaka.

Zbog godina povećane produkcije iscrpljena gušterica nije u stanju ići u korak sa stalno visokom razinom šećera u krvi pa poremećaj postupno napreduje u inzulin ovisnu šećernu bolest. Ona u svojoj ranoj fazi nema uočljivih simptoma i može ostati neotkrivena godinama. Za to vrijeme mogu se razviti ozbiljne komplikacije na očima, krvnim žilama, bubrežima, živčanom sustavu. Danas u prosjeku svaki dvadeseti Amerikanac boluje od dijabetesa. U Hrvatskoj je registrirano 125 000 oboljelih, a vjeruje se da na svakog otkrivenog dolazi jedan neotkriveni bolesnik. Pretilost u djece i tinejdžera zahvatila je epidemiske razmjere pa danas od staračkog dijabetesa obolijevaju i djeca mlada od 10 godina.

Gubitak tjelesne težine od samo 10% bitno popravlja tijek bolesti.

Najveća smrtonosnost od bolesti na svijetu nije posljedica raznih vrsta karcinoma već bolesti krvnih žila, koje dovode do srčanog i moždanog udara. Prije svega tu je ateroskleroza – začepljenje arterija. Povišene razine masnoća u krvi jedan su od najvažnijih uzroka ovapnjenja stijenki arterija, a ta bolest može dovesti do visokog tlaka, slabog dotoka krvi u udove, moždanog udara.

Povišen krvni tlak, jedan od prvih negativnih znakova pretilosti

23

Svima je poznato što se događa kad u kuhiinski odvod izlijemo masnoću. Kako se masti ne otapaju u vodi, nakupljaju se u odvodnim cijevima i sužavaju ih pa voda njima sve teže otječe. Slično se događa s krvnim žilama ako je u krvi previšoka razina kolesterola i drugih masnoća.

Kolesterol je masnoća koja se nalazi u svakoj stanici našeg tijela i sudjeluje u mnogim životnim funkcijama (u izgradnji staničnih ovojnica, proizvodnji spolnih hormona, vitamina D i žuči), a proizvodi ga jetra. Osim ovog kolesterola koji stvara sam organizam, unosimo ga i hranom. U većine ljudi razina kolesterola u krvi

naraste zbog prekomjernog konzumiranja zasićenih masnoća iz namirnica životinjskog podrijetla - meso, jaja, mliječni proizvodi ili zbog pretilosti (iako mnogi ljudi koji imaju visoku razinu kolesterola u krvi nisu pretili). Ako osoba uz to puši, premalo se kreće i ima visok tlak povećan je rizik od ateroskleroze. Simptomatski žučni kamenci šest puta su češći u debelih osoba.

Trigliceridi su spojevi masnih kiselina i glicerola i imaju važnu ulogu u dopremanju organizmu potrebne energije. Imaju ih u namirnicama životinjskog podrijetla (maslac) i biljnog (maslinovo, ulje kukuruznih klica). Stvaraju se u organizmu od viška hranom unesenih ugljikohidrata. Šećer, koji tijelo nije iskoristilo pretvara se u triglyceride. Nagomilani u tijelu pohranjuju se u masnom tkivu uzrokujući debljanje i povećavajući rizik od začepljenja krvnih žila.

Srčani udar nastaje kad pukne jedan od masnih plakova na stijenki koronarne (srčane) arterije. To dovodi do stvaranja krvnog ugruška (tromba), koji blokira dotok krvi bogate kisikom u srce.

Treba izbjegavati teške masne obroke, koji imaju tendenciju zgrušnjavanja krvi i povećati unos omega-3 masnih kiselina iz plave ribe (srdela, skuša). Mnoge studije pokazuju da sok od sirovog luka i češnjaka pomaže pri sniženju razine kolesterola i visokog krvnog tlaka.

Prelazak na zdravu, dobro uravnoteženu prehranu s malo masnoća, sa smanjenim unosom alkohola i soli daje dobre rezultate

Visok krvni tlak pogoda od 15 do 30% populacije odraslih u većini zapadnih zemalja. Uglavnom započne u srednjoj dobi i pogoda više muškarce nego žene prije menopauze zbog hormonalnih razlika. Kako je masno tkivo slabije pokriveno, veći je otpor u protoku krv na periferiji pa povišeni krvni tlak s vremenom dovodi do hipertrofije srčanog mišića i koronarne bolesti, a povećava i rizik od moždanog udara. Može ošteti bubrege i dovesti do zatajenja njihova rada. Skupa s povišenim kolesterolom ubrzava nastanak ateroskleroze.

Prelazak na zdravu, dobro uravnотeženu prehranu s malo masnoća, sa smanjenim unosom alkohola i soli (izbaciti dimljene, usoljene i ukiseljene namirnice) daje dobre rezultate. Trećina bolesnika s visokim tlakom puši, a samo jedna cigareta povećava broj srčanih otkucaja za 20%. I nagli gubitak težine poslije kojeg slijedi vraćanje izgubljenih kilograma povećava opasnost od visokog tlaka.

Debele osobe imaju poremećaj plućne funkcije, smanjen ukupni i funkcionalni rezidualni plućni kapacitet. Kod ljudi s obujmom vrata većim od 40 cm javlja se hipoventilacijski sindrom i vrlo

opasna apnea koju često zamjenjujemo s hrkanjem. To je razdoblje tišine (prije ili nakon koje slijede zvukovi motorne pile) kad disanje prestane i do desetak sekundi što čovjeka budi iz sna. Kad se čeljust na prirodan način spusti natrag tijekom spavanja dodiruje masno tkivo na stražnjem dijelu usta, u području vrata i sprečava protok zraka u pluća. To se može dogoditi često tijekom noći i s vremenom dovesti do brojnih poteškoća.

Epidemiološka istraživanja pokazala su da debele osobe češće imaju problema sa sluhom, boluju od artritisa, gihta (nakupljanje kristala mokraćne kiseline u zglobovima), zločudnih bolesti (muškarci od karcinoma debelog crijeva i prostate, a žene od karcinoma dojke, jajnika, žučnog mjehura). Karcinom maternice 5 puta je češći u pretilih žena. Snižavanje povišenog tlaka na normalnu razinu poboljšava mentalne funkcije i znatno usporava napredovanje Alzheimerove bolesti.

Lokomotorni sustav također je zahvaćen. Spuštena stopala, koja često prate debljinu onemogućavaju amortizaciju udaraca pri kretanju zbog čega postupno stradaju svi zglobovi na nogama, ali i kra-

lješnica. Zbog pojačanog tlaka u trbušnoj šupljini uzrokovanog debljinom i zbog spuštenih stopala stradavaju i vene na nogama. Pretili ljudi više se znoje pa pojačano znojenje uzrokuje česte gljivične i bakterijske infekcije kao i ojede kože na površinama koje se dodiruju (između nogu, ispod trbuha, ispod dojki).

Zašto je težina važna za imunosni sustav? Jedan od razloga jest taj što svaki kilogram viška znači kilogram novog tkiva, koje imunosne stanice moraju stalno obilaziti i braniti. Kilogram gore ili dolje ne znači mnogo, ali kad se kilogrami počnu gomilati, može doći do promjene na razini određenih hormona stresa, a istodobno do gubitka snage i pogoršanja duševnog stanja. Razmjerno malo istraživanja o djelovanju pretilosti na imunosni sustav povezuju pretilost sa smanjenom aktivnošću NK stanica ubojica zaduženih za brojne funkcije i važnih za nadzor stanica raka i borbu protiv akutnih upala.

Osim toga pretilost definirana kao 20% veća težina od idealne predstavlja rizični čimbenik za zacjeljivanje rana, posebice nakon operacija. Opečeni pacijenti s prevelikom tjelesnom težinom u većoj su opasnosti od infekcija. ■

Pretilost ima ozbiljne zdravstvene posljedice

PZO SREDNJEG DOMETA (I. dio)

Iako bi se na prvi pogled moglo reći da zbog suvremenih asimetričnih ratova protuzračni sustavi, osim onih najmanjih koji se lansiraju s ramena ili lakih terenskih vozila, gube svoju važnost, to baš i nije tako. Naime, svaka teroristička skupina mora negdje imati svoje logore, središta za obuku i skladišta. U pravilu ona su na području neke savezničke države koja se zbog toga može naći na udaru zrakoplovnih snaga. Tu su i države koje svojom politikom provociraju reakcije velesila. Svi ratovi koji su se vodili od 1990. do danas redovito su započinjali masovnim zračnim udarima po zapovjednim središtima, komunikacijama i (naravno) položajima protuzračne obrane. Zbog toga je u takvim državama PZO obrana na vrhu prioriteta nabave. Nabava PZO sustava važan je dio i vojne nabave svih država koje su u prikrivenom ili otvorenom sukobu s nekom od susjednih država. I tako se potencijalni broj kupaca PZO sustava srednjeg dometa širi.

Dok je kod PZO sustava malog dometa naglasak na povećanju njihove pokretljivosti, da bi mogli braniti taktičke postrojbe tijekom kretanja i borbe, PZO sustavi srednjeg dometa tek su ograničeno pokretni. Njihova glavna zadaća jest obrana važnih objekata, od kojih smo neke već spomenuli u uvodu. Tu su i zadaće obrane zrakoplovnih baza, važnih postrojenja, luka itd. No, u današnje vrijeme nije lako povući održivu crtu razgraničenja između PZO sustava malog, srednjeg i velikog dometa. Sustavi velikog dometa imaju povećane mogućnosti djelovanja protiv balističkih projektila, a srednjeg dometa tek rudimentarne.

Patriot

Jedan od najrasprostranjenijih PZO sustava srednjeg dometa jest Raytheonov Patriot. U operativnu je uporabu uveden još 1984. Od tada je prodan u jedanaest država (Egipat, Grčka, Izrael, Japan, Južna Koreja, Kuvajt, Nizozemska, Njemačka, Saudijska Arabija, Španjolska, Tajvan). U prosincu prošle godine Patriot Pac-3 inačicu kupili su i Ujedinjene

ni Arapski Emirati. Za zapovjedna sjedišta, lansere i 216 projektila platili su 3,3 milijarde dolara. Još 246 milijuna dolara stajat će ih pričuvni dijelovi.

Tajna zašto je Patriot, nakon 25 godina uporabe, ostao zanimljiv kupcima jest u tome da je sve vrijeme Raytheon radio na njegovu poboljšanju i prilagodbji novim zahtjevima korisnika. Na početku operativne uporabe domet projektila je bio tek oko 70 km, te je imao ograničene mogućnosti djelovanja protiv balističkih projektila malog i srednjeg dometa. Tijekom 1988. uvedeni su Initial TBM Capability mogućnosti povećane borbe

Tržištem PZO sustava srednjeg dometa trenutačno dominira američki Patriot. No, ta bi se situacija ubrzo mogla znatno promijeniti

Projektil PAC-2 tijekom lansiranja

protiv balističkih projektila. To je, prije svega, ostvareno uporabom poboljšanog softvera PDB-1 i PDB-2 (PDB je kratica od Post Deployment Build). U međuvremenu je i početni projektil Mim-104 zamijenjen nešto poboljšanim Mim-104A (analogni upaljač zamijenjen je digitalnim). Nakon toga je došao projektil Mim-104B (Stand Off Jammer Counter) u kojem hardver sustava za navođenje i navigaciju modificiran da bi projektil mogao ići najvišom putanjom tako da izbjegne izvore ometanja. U završnoj fazi leta poboljšani sustav za navođenje mogao je tražiti najjači izvor zračenja, tj. najbliži cilj. Tijekom operacije Pustinska oluja prvi je put uporabljen softver PDB-3. No, niti on nije bitno poboljšao mogućnosti djelovanja protiv balističkih projektila koji su dolijetali iz Iraka i okupiranog Kuvajta (preciznost paljbe je bila od 25 do 33 posto).

Zbog toga je započeo razvoj projektila PAC-2. Domet je povećan na 100 km, ugrađena je nova bojna glava s jačim eksplozivom, ali i većim fragmentima bolje prilagođenim uništenju taktičkih balističkih projektila.

Kako su PAC-2 projektili imali dvojnou namjenu (protiv balističkih projektila

i zrakoplova), ugrađen je novi upaljač s dva načina rada. Tijekom 1993. u uporabu je uveden PDB-3 QRP (Quick Response Configuration) softver da bi se dodatno povećale mogućnosti djelovanja protiv taktičkih balističkih projektila. PDB-3 je donio i poboljšanja u zapovjedno-nadzornim mogućnostima. Uz njega je išlo i poboljšanje radara i druge modifikacije koje su Patriotu poboljšale mogućnosti djelovanja protiv taktičkih balističkih projektila na većem prostoru. No, pravo poboljšanje djelovanja protiv balističkih projektila moglo se ostvariti jedino uvođenjem u operativnu uporabu potpuno novog projektila.

Znatnije povećanje mogućnosti djelovanja protiv taktičkih balističkih projektila moglo se ostvariti samo potpunom evolucijom cjelokupnog sustava, a ne samo projektila. Evolucija je započela 1995. s Configuration-1 poboljšanjima. Ona su obuhvatila novo, znatno jače računalo za nadzor paljbe i novi optički disk. S druge strane, PDB-3 QRP softver trebao je tek minorna poboljšanja poznata kao "minisweep". Iste je godine Raytheon uveo Patriot Guidance Enhances Missile (GEM), poboljšanu inačicu projektila PAC-2 s Low Noise Front End i poboljšanim upaljačem da bi povećao ubojitost, ponajviše zonu sigurnog uništenja taktičkih balističkih projektila. Iduće godine sustav je dobio Configuration-2 s Radar Enhancement Phase 2 poboljšanjima. Poboljšanja su obuhvatila i PDB-4 softver, te poboljšanje mogućnosti identifikacije cilja i komunikaciju između radara, zapovjednog središta i lansera. Osim što je povećana učinkovitost protiv taktičkih balističkih projektila Configuration-2 omogućila je otkrivanje i uništavanje proturadarskih vođenih projektila. Kombinacija Configuration-2 i PDB-4 znatno je poboljšala mogućnosti borbenog djelovanja posebno u pogledu povećanja obujma štićene zone. Tome je pridonijela i nova mogućnost da se lanseri mogu razmjestiti i do deset kilometara daleko od radara i zapovjednog središta. U operativnu su uporabu uvedeni projektili Gem-T i Gem+.

Velika većina ovih projektila dobivena je modernizacijom već postojećih projektila PAC-2, a donijeli su poboljšane mogućnosti djelovanja protiv ciljeva s jako malim radarskim odrazom bez obzira na visinu njihova leta (ovdje se prije svega misli na krstareće projektile).

Od 2000. u operativnoj je uporabi Configuration-3, zajedno sa softverom PDB-5. Configuration-3 je donio nekoliko značajnih poboljšanja. Tri su se odnosila na hardver, a tri na softver. Izmjene su se prije svega odnosile na mogućnost lansiranja projektila sustava Terminal High Altitude Area Defense (THAAD) i mogućnost djelovanja unutar Joint Theater Air and Missile Defense Doctrine (JTAMD).

Patriot Advanced Capability-3 (PAC-3)

Iako se označava kao Patriot, PAC-3 je toliko različit ne samo od prvobitne inačice već i od PAC-2 inačice, da se slobodno može reći da je riječ o novom PZO sustavu. Njegov je razvoj započeo početkom 1994. prošlog stoljeća kad je odlučeno da novi projektil neće imati bojnu glavu, već će ciljeve uništavati izravnim udarom - Extended Range Interceptor (ERINT). Uklanjanjem bojne glave otvorile su se brojne mogućnosti. Jedna je bila razvoj znatno manjeg projektila nego što je PAC-2 uz istodobno povećanje brzine. No, domet je

Izvorni radar sustava Patriot

optimiziran za borbu protiv balističkih projektila. S druge strane, uništavanje cilja izravnim udarom značilo je potrebu znatnog povećanja preciznosti. To je postignuto ugradnjom aktivnog radarskog sustava samonavođenja. Kako ovo nije najpogodniji način za uništavanje zrakoplova (posebice okretnih borbenih aviona), u ratnim operacijama bitnice Patriot imaju miješanu konfiguraciju projektila PAC-2 i PAC-3. Omjer projektila na lanserima ovisi o procjeni mogućih prijetnji.

Zbog smanjenja rizika razvoj je bio podijeljen u dva programa: PAC-3 Growth Program i PAC-3 Missile Program. Kako je razvoj PAC-3 Growth Programa bio nešto brži od Missile Programa, prvi PAC-3 sustavi dostavljeni su s PAC-2 projektilima (MIM-104C/D). U odnosu na projektil PAC-2, PAC-3 je znatno lakši i manji. Kako je i promjer tijela manji, na standardni lanser gdje stanicu četiri projektila PAC-2 može se smjestiti čak 16 projektila PAC-3. Na taj je način, bez ikakvih većih izmjena paljbenog moći Patriot bitnice povećana za čak četiri puta. No, ovo se povećanje odnosi samo ako se djeluje protiv balističkih projektila, jer se protiv zrakoplova i dalje moraju rabiti projektili PAC-2. Projektil PAC-3 proizvodi Lockheed Martin, iako je glavni ugovarač za cijeli sustav i dalje Raytheon.

Projektil pokreće raketni motor s čvrstim gorivom. Nakon što radar otkrije cilj, zapovjedno središte odredi projektil (ili više projektila) kojim će ga uništiti. Projektil (projektili) se ne lansira prema cilju, već prema unaprijed određenom položaju. To je moguće jer balistički projektili ne mijenjaju putanju pa je relativno lako odrediti mjesto njihova "susreta". Nadzor leta se izvodi pomoću inercijalnog navigacijskog sustava i aerodimaničnih nadzornih površina na kraju projektila. Prije udara projektila u cilj, pali se aktivni radarski sustav za navođenje koji radi u K frekventnom rasponu. Nakon što radar zahvati cilj, preuzima navođenje projektila do udara. Da bi se dobila potrebna visina i brzina za udar,

pali se i raketni motor smješten u prednjem dijelu projektila. Na taj se način obavljaju zadnja precizna usmjeravanja projektila prema cilju. Iako PAC-3 projektil ima osjetno manji domet u odnosu na PAC-2, zahvaljujući Configuration-3 povećana je zona djelovanja. Naime, to je postignuto daljnjim povećanjem mogućnosti razmještanja lansera na čak 35 kilometara od radara i zapovjednog središta. Svi Patriot sustavi u Configuration-3 mogu rabiti i projektili PAC-2, no Configuration-1 i Configuration-2 ne mogu rabiti projektili PAC-3. Problem

donijeti povećanje dometa između 40 i 60 km, zajedno s povećanjem pokretljivosti i ubojitosti. Trebala bi se povećati i visina djelovanja. Tijekom svibnja i lipnja prošle godine obavljena su dva pokazna lansiranja projektila PAC-3 MSE, ali bez presretanja ciljeva. Prva lansiranja protiv simuliranih ciljeva planirana su za ovu godinu. Što se tiče opreme na zemlji poboljšanja će prvo donijeti novi softver PBD-5+, a potom PBD-6. Američka je vojska od veljače 2006. započela modernizaciju svih Patriot bitnica na standard Configuration-3

Lanser opremljen projektilima PAC-3 može primiti čak 16 projektila

je što radare i zapovjedna središta treba prilagoditi za uporabu novog projektila da bi mogli izračunavati mjesto presretanja.

Tijekom operacije Iraqi Freedom 2003. godine lansirana su 24 projektila PAC-3 protiv iračkih taktičkih balističkih projektila Al Samoud-2 i Ababil-100. Protiv svih ostalih ciljeva rabljeni su projektili GEM-T i GEM+. Lockheed Martin je 2007. dobio ugovor za razvoj PAC-3 Missile Segment Enhancement (MSE) projektila. Novi bi projektil trebao donijeti smanjenje cijene proizvodnje uključujući novi softver, veći i znatno snažniji dvoimpulski raketni motor i veća krilca. Snažniji bi motor trebao

pod nazivom Pure Fleet program. Ovom su se programu pridružile Nizozemska, Japan i Njemačka. Južna Koreja, Tajvan i Kuvajt ugovorile su modernizaciju svojih sustava prošle godine, dok su Ujedinjeni Arapski Emirati ove godine ugovorili kupnju. Tako Izrael, Grčka, Saudijska Arabija i Španjolska još uvjek imaju Patriote koji ne mogu rabiti projektille PAC-3. Očekuje se da će projektil PAC-3 MSE biti odabran za višenacionalni Medium Extended Air Defense System (MEADS) program u kojem uz Sjedinjene Američke Države sudjeluju Njemačka i Italija. ■

(Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnik.hr)

Brzi napadajni raketni brodovi klase Dogan u sastavu RM Turske pojavili su se prvi put sredinom 1977. godine. Dobra iskustva i zadovoljstvo steceno dugotrajnom uporabom ovih brodova rezultiralo je izgradnjom serije od šest plovnih jedinica na domaćim navozima brodogradilišta Taskizak u Istanбуlu

TURSKI BRZI NAPADAJNI RAKETNI BRODOVI KLASE DOGAN

Ratni brod u gradskoj luci uvijek je atrakcija sama po sebi. Slika broda okičenog signalnim zastavama i svjetlosnim nakitom uvijek je veliki mamac za mnogobrojne znatiželjnjike, i posebno za zaljubljenike u more i brodove. Među takve svakako spada i autor ovih redaka, koji se i nakon četrdesetak godina otkako se prvi put popeo na palubu nekog ratnog broda i petnaestak godina provedenih na "ukrcanju" na ratnom brodu, ne može othrvati snažnoj potrebi da izbliza razgleda, upozna i prošeta palubom broda na kojem još nije bio. Potkraj kolovoza ove godine pružila mi se prilika da povodom turskog Dana pobjede (Zefer Bayrami) u turskoj luci Alanyi, upoznam i razgledam brzi napadajni raketni brod turske

ratne mornarice kodne oznake P 346 Gurbet. (Naime, 30. kolovoza se slavi velika pobjeda turske republikanske vojske nad grčkom vojskom u bitci kod Dumlupinara, koja se vodila od 26. - 30. kolovoza 1922., tijekom rata za neovisnost).

Brzi napadajni raketni brodovi klase Dogan u flotu ratne mornarice Republike Turske uključeni su prvi put prije 32 godine. Riječ je o međunarodnoj suradnji i dogovorenju dostavi dvaju FAMC (Fast Attack Missile Craft) tipa FPB-57, koje je projektirao njemački konstrukcijski ured Lürssen. Prema stavkama potpisanih ugovora, u SR Njemačkoj su za Tursku izgrađena prva dva broda iz serije, koju danas čini osam plovnih jedinica. Prva dva broda

dobila su imena P 340 Dogan i P 341 Marti i izgrađena su u brodogradilištu Vegesack u Bremenu, dok je šest brodova licencno i sukcesivno izgrađeno u tadašnjem istanbulskom brodogradilištu Taskizak na obalama Bosfora. To je brodogradilište 1999. godine integrirano zajedno s istanbulskim brodogradilištem Pendik u novi turski brodograđevni konzorcij pod imenom INSY - Istanbul Naval Shipyard (Istanbulsko mornaričko brodogradilište). INSY je danas jedno od tri glavna turska vojna brodogradilišta. Preostala dva nalaze se u Gölücku i Izmiru. Prema prvom dostavljenom brodu, nova klasa turskih FAMC dobila je ime Dogan.

(Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnik.hr)

MJASIŠČEV M-4

Nakon okončanja II. svjetskog rata, Sovjetski Savez je počeo ulagati velika sredstva u tehnološki razvoj vojne industrije, kako bi održao korak sa Sjedinjenim Američkim Državama. Na vrhu liste prioriteta bili su razvoj nuklearne bombe i bombardera koji će novo oružje moći prenijeti do ciljeva u Europi i Sjevernoj Americi. Jedan od rezultata tih napora bio je strateški bombarder Mjasiščev M-4.

Utrka u naoružavanju s vojnom industrijom Sjedinjenih Američkih Država bio je veliki napor za sovjetske stručnjake. Još tijekom II. svjetskog rata oni su se uglavnom bavili razvojem lovaca i lakih bombardera čija je osnovna namjena bila pružanje zračne potpore kopnenim snagama. Zbog toga ne začuđuje što je prvi poslijeratni sovjetski bombarder Tupoljev Tu-4 vjerna kopija američkog Boeinga B-29 Superfortress. No, i prije nego što je ušao u operativnu uporabu, Tu-4 je, sa svojim klipnim motorima, već bio zastario, barem u ulozi strateškog bombardera za nuklearne udare.

Sovjetsko ratno zrakoplovstvo, tj. strateške snage hitno su trebale velike bombardere s

turbomlaznim pogonom. Problem je bio što sovjetski projektanti nisu imali bogato iskustvo u projektiranju strateških bombardera, a još manje u uporabi turbomlaznih motora. Zbog toga su se okrenuli najjednostavnijem rješenju – kopirajući tuđih dobrih rješenja. Doduše, ne može se reći da su sovjetski stručnjaci doslovno kopirali cijele avione (ako se zanemari Tu-4), već su radije u svoje projekte unosili neka zapadna rješenja.

Jedan od projektanata koji je imao barem osnovna iskustva u razvoju velikih strateških bombardera bio je Vladimir Mihajlovič Mjasiščev. On je tijekom II. svjetskog rata radio na projektu strateškog dvomotornog bombardera DVB-102. Uskoro se pokazalo da u Sovjetskom Savezu ne postoje dovoljno jaki i pouzdani motori koji bi mogli pokretati taj bombarder, pa je razvoj DVB-102 obustavljen 1946. Mjasiščev je ostao bez svog projektnog ureda te je dodijeljen Sergeju Iljušinu, a dominaciju nad razvojem bombardera preuzeo je Andrej Tupoljev. ■

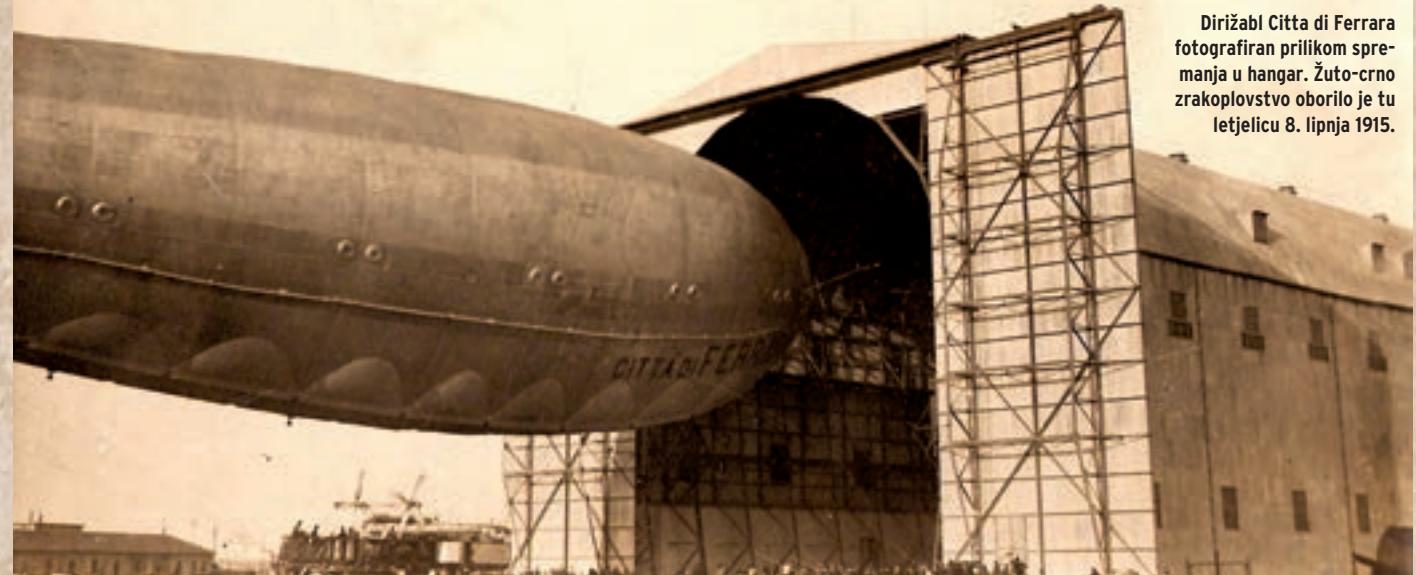
(Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnik.hr)

Iako beskonačno ambiciozan i uporan, Vladimir Mihajlovič Mjasiščev uspio je napraviti samo jedan bombarder prije nego što je po drugi put ostao bez svog projektnog ureda

Početak zračnih sukoba Austro-Ugarske i Italije nad Jadranom bio je obilježen i talijanskim napadima dirižablima na hrvatske gradove Šibenik, Pulu i Rijeku. Ipak, sporost i loša upravljivost činila je te letjelice vrlo ranjivima. Njihova sudbina u borbama s austrougarskim letećim čamcima mogla je biti samo tragična...

RAT S ITALIJOM NAD JADRANOM (II. dio)

Dirižabl Citta di Ferrara fotografiran prilikom spremanja u hangar. Žuto-crno zrakoplovstvo oborilo je tu letjelicu 8. lipnja 1915.

Iznenadjeni snažnim udarima austrougarske mornarice i njezina mornaričkog zrakoplovstva od 24. svibnja po strateškim ciljevima na zapadnoj obali Jadrana, Talijani su prisiljeni odgovoriti protuudarom. U nedostatku kvalitetnijih mornaričkih zrakoplova posežu za dirižablima. Prvi bombarderski napad tim "monstruma" izveli su već dva dana poslije, 26. svibnja 1915., na grad Šibenik. Šibenik je napadnut i sutradan. Bombardirana je i mornarička baza u Puli, brodogradbeni kapaciteti u Trstu, te željeznička postrojenja i mnogi vojni objekti. Dana 30. svibnja 1915. u 22,30 sati pulska ratna luka bilježi napad talijanskog zračnog broda P4. Taj najmanji tip

među talijanskim dirižablima, koji je Italija iskušala u Libiji 1912. pod zapovjedništvom poručnika bojnog broda Vallea, uzlijeće iz mjesta Campalto, nadlijeće otoče Brijuni na visini od 1500 do 1700 m i baca šest bombi na grad. Bombe nisu imale većeg učinka, a brod se unatoč dobroj vidljivosti bez posljedica udaljio prema svojoj bazi. Svoju akciju ponovit će i 6. lipnja 1915. Dana 8. lipnja austrougarsko mornaričko zrakoplovstvo odgovara napadom na spremište zračnog broda P4 u Campaltu. Zračnim su se brodovima Talijani koristili tijekom cijelog rata, a do kraja rata imali su oko 20 dirižabla. Oni klase M nosili su po 1000 kg bombi, a dosezali visinu od 5000 m.

Ipak, njihova sporost i loša upravljivost činila ih je vrlo ranjivima.

Smrt dirižabla

Već 8. lipnja 1915. jedan austrougarski leteći čamac uništava dirižabl Città di Ferrara. Dirižabl se vraćao s bombarderskog napada na Rijeku u kojem je poginula jedna žena, a ranjeno nekoliko osoba. Nad Malinskom je brod oštećen puščanom paljbom sa zemlje. Oštećenja se na zračnom brodu šire pa dolazi do znatnog istjecanja plina i gubitka visine. U blizini Lošinja presreće ga Lohner L48, s posadom u sastavu Gustav Klasing i Hans Ritter Fritsche. Ostavši bez streljiva, Austrijanci nastavljaju napad hicima iz osobnog naoružanja. Kad su ispalili

dva naboja iz signalnog pištolja, Città di Ferrara pada u plamenu nedaleko od zaljeva Krivice južno od otoka Lošinja. Preživjele članove posade spasio je austrougarski torpedni brod, a ostaci dirižabla izloženi su u Puli. To je bio prvi zračni brod koji je srušen zrakoplovnom paljbom u povijesti.

Daily Telegraph 9. lipnja 1915. donosi vijest iz Rima o savezničkom gubitku: "Talijanski je dirižabl jučer izveo uspješan napad na austrijsku obalu, a admirilatet je primio službena izvješća da su bombe izbačene na Rijeku i druge austrijske gradove. Ali u povratku je dirižabl pao u more kraj otoka Lošinja, te je zahvaćen plamenom. Posada je odmah uništila motor kako bi spriječila da ga ne uporabi neprijatelj. Posada je spašena, ali je zarobljena. Izgubljeni dirižabl dio je respektabilne talijanske zračne flote. Talijanska je mornarica posvetila veliku pozornost zračnoj komponenti i posjeduje vjerojatno najučinkovitije dirižable na svijetu, manje od cepelina, ali brze, velikog polumjera djelovanja i sposobne dosegnuti velike visine. On posjeduju dobro uvježbane posade. Dirižabli su dokazali djelotvornost snažnim bombardiranjem Pule, Monfalconea i drugih austrijskih položaja te djelovanjima po austrijskoj floti skrivenoj iza otoka dalmatinskog arhipelaga."

Talijanska javnost, uvjerenja u učinkovitost svojih dirižabla, stregi zbog vijesti objavljene u Amsterdamu da je austro-ugarska vlada potpisala narudžbu za tri cepelina, koje namjerava upotrebljavati protiv Italije. Spomenuti bi se zračni brodovi gradili u tvornici Zeppelin u Friedrichschafenu. Početkom srpnja, časopis Giornale d'Italia raspravlja o

Avion Lohner L48 čiji su piloti oborili Citta di Ferraru

Drugi veliki talijanski zračni brod Città di lesi doživio je istu sudbinu kao njegov "brat". Oborili su ga austrougarski vojnici, a potom je otegljen u Pulu gdje je i snimljena ova fotografija

eventualnoj mogućnosti da Austrijanci zračnim brodovima napadnu sam Rim. Novinar umiruje javnost zaključkom da je talijanski glavni grad praktički siguran s obzirom na udaljenost od Pule ili Zadra od 235 milja, a od otoka Visa 213 milja, jer austrijski zračni brodovi ne mogu prevaliti više od 315 milja, a to je nedovoljno za povratak s misije.

Ista sudbina

Iako su potreseni gubitkom dirižabla Città di Ferrara, Talijani nastavljaju borbenu djelovanja preostalim zračnim divovima. Početkom srpnja, zapovjednik francuske skupine letača na Sjevernom bojištu daje izjavu za tiskovine: "Talijanski je dirižabl izvršio uspješan napad na neprijateljske komunikacijske pravce u pozadini, izbacivši teški eksploziv na dionicu Dornberg-Prefacina, koja je jedina izravna crta komunikacije s Trstom; napao je utvrde Gorice, oštetivši tračnice na spomenutom željezničkom pravcu i zgrade stanice u Prefacini. Drugi je napad isti dirižabl izveo na tehničke kapacitete u Trstu, gdje su smještene znatne količine ratnog materijala, a po službenim izvješćima one su ozbiljno oštećene. Talijanski se zračni brod u oba slučaja sigurno vratio u svoju bazu."

Dva mjeseca nakon gubitka Città di Ferrara, sličnu sudbinu doživjava i drugi veliki talijanski zračni brod klase M, Città di lesi. U noći 5. kolovoza 1915. oko 23 sata motritelji su izvijestili da se približava zračni brod iz smjera jugozapada prema pulskoj ratnoj luci i brodovima na sidrištu. Leteći na visini od 2700 m i približivši se obali, zračni brod Città di lesi obasjan je reflektrom. U 23,52 sata otvorena je vatrica s ratnog brodovlja i utvrda. Granate protuzračnog topništva eksplodirale su u blizini cilja. Zračni brod je pod paljbom sa zemlje na ratnu luku uspio izbaciti 12 bombi te krenuo natrag. Zbog oštećenja krhotinama topovskih granata, dirižabl gubi uzgonski plin iz komora na krmenome dijelu. Najprije je izgubio mogućnost manevra, a potom polako gubi visinu te se približava morskoj površini. Motritelji iz postaje Muzil dojavljuju da je pao nedaleko od svjetionika Porer. U potragu su ispolile tri torpednjače, jedan razarač i četiri remorkera Zapovjedništva minerske službe, a uzletjela su tri leteća čamca (E20, E37 i L48). Città di lesi pronađen je u noći 6. kolovoza 1915. oko jedan sat, kad je obasjan svjetlicom bombom bačenom iz zrakoplova. Dio gondole već je bio pod vodom. Dirižabl je djelomično podignut na tender i otegljen u zaljev Sakordjana. Zarobljena posada na čelu sa zapovjednikom Brunom Brinoveseom ukrcana je najprije na torpedni brod, a zatim brzim čamcem prebačena u Pulu.

Tim zanimljivim epizodama završena je prva faza zračnih borbi austrougarskih i talijanskih postrojbi nad Jadranским morem. ■

HRVATSKI MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI CENTAR DOMOVINSKOG RATA U SURADNJI S HRVATSKIM VOJNIKOM
OBJAVLJUJE AUTENTIČNE DOKUMENTE I MEMOARSKO GRADIVO VEZANO UZ DOMOVINSKI RAT

Tužba JSDS-a protiv Hrvatske "zbog tekuće genocidne prakse i pripreme genocida velikih razmjera nad srpskim narodom u Hrvatskoj" (II. dio)

Sadržaj tužbe

Jugoslavenska samostalna demokratska stranka upućuje tužbu cijenjenom Rase-lovom судu protiv vrhovništva Republike Hrvatske koje je jedino odgovorno za političku situaciju, za stvaranje raskola između hrvatskog i srpskog naroda, za vizije strave i užasa koje se sve više i sve jasnije ocravaju na političkim horizontima Hrvatske. Ovom tužbom JSDS obavi-ještava i upozorava svjetsku javnost na izopačenost zvanične, nazovi demokratske vlasti u Hrvatskoj, jer u njoj caruje državna presija, bezakonje i najcrnji oblik vjerske i nacionalne mržnje, do čega je dovela i još više dovodi zvanična vlast u Hrvatskoj. Ako se nastavi s tekućim raskolima situacija će u Hrvatskoj podsjećati na najek-stremnije faze južnoafričkog apartheida. Srpski narod u Hrvatskoj ne upozoravaju samo na opasnost razne mjere i postupci zvanične vlasti, jačanje policije i promjene u Ustavu, nego što čitava politička atmosfera podsjeća na onu 1908./, 1910. godinu, na 1914., a posebno na godine teških zločina od 1941. do 1945. god.

Ova tužba se upućuje u dobroj namjeri, da se svijet hitno upozna sa stvarnim stanjem u Hrvatskoj, da se međunarodna zajednica stavi u funkciju arbitra, da se spriječi krvoproljeće i da se ne ponovi genocid koji bi u novim uslovima (obzirom na sveže tragove i grobove) bio sveopći, recipročan i poguban, kako za srpski, tako i za hrvatski narod. Ovi narodi, bliski po porijeklu, vjeri i kulturi, tradiciji i jeziku ne zaslužuju takvu budućnost.

U situaciji, kada pobjedička stranka na izborima gradi politiku na mržnji i raskolima, vješto manipulirajući sa znatnim djelom većinskog hrvatskog naroda, srpski narod je doveden do općeg gubitništva, do brojnih državnih manifestacija s okusom genocida, do stanja u kojem će morati oružjem štititi svoja prava, ljudsko i nacionalno dostoanstvo. Treba istaći

činjenicu, da srpski narod u Hrvatskoj nije nikada bio začetnik raskola i sukoba i da su mu ratovi i krvoproljeća uvijek bili nametnuti. Zvanična, nazovi, demokratska vlast svim sredstvima pomaže parolu "Kosovo Republika", a istovremeno srpskom narodu u Hrvatskoj ne daje ništa od onih nacionalnih prava koje imaju Albanci na Kosovu (univerzitet, akademiju nauka, nastavu na materinjem jeziku, biblioteku, radio i televiziju, muzeje i političku autonomiju). Hrvatske vlasti ne priznaju Srpsko nacionalno vijeće, jer izgleda da jedino Srbi u Hrvatskoj ne mogu imati svoje nacionalno vodstvo. Srpski narod u Hrvatskoj traži kulturnu autonomiju, ako Jugoslavija ostane federalivna. U slučaju konfederacije srpski narod traži federalivni karakter republike Hrvatske, a u slučaju raspada Jugoslavije srpske oblasti u Hrvatskoj će referendumom odlučiti s kim žele živjeti, jer ih iskustvo uči da s Hrvatima, van Jugoslavije nema sreće niti za Hrvate niti za Srbe. Umjesto pregovora s predstavnicima srpskog naroda njemu se nude stare metode i ranije viđeni pogromi.

Vidjevši do čega su doveli Srbe u Hrvatskoj, hrvatski vlastodršci su pribjegli taktici koju su upražnjavali njihovi prethodnici u NDH, a i komunisti. Oni pozivaju "zavade-ne Srbe", govore da pobunu dižu "četnički elementi", govore o "hajdučiji i razbojni-cima" a hrvatska "demokratska" vlast osigurat će im normalan suživot u Hrvatskoj. Prema inostranstvu je usmjereni posebna propaganda, naročito potpomognuta od hrvatske emigracije o "novoj hrvatskoj demokraciji", koju "remete" Srbija i Srbi u Hrvatskoj. Uzalud stižu upozorenja javnosti hrvatskom vrhovništvu zbog genocida nad srpskim narodom. Takva upozorenja prečutkuju se u svim sredstvima informiranja jer je takva direktiva vrhovništva Hrvatske. Ministar unutrašnjih poslova sa svojim redarstvenicima i članovima HDZ-a pali knjige koje "vrijedaju hrvatstvo" kao što

je knjiga "Nova ustaška država", novinara Petra Džažića. U demokratskim društвima, o zabrani knjiga odlučuje se u redovnom sudskom postupku. (...)

Francuski dnevnik "Mond" od 20. oktobra ove godine (1990. godina op.a.), pišući o događajima u Jugoslaviji, po-red ostalog navodi: "Isto se dešava i sa sadašnjim predsjednikom Hrvatske, bivšim Titovim generalom, Franjom Tuđmanom, koga veličaju kao vrsnog historičara, dok eminentni historičar Ljubo Boban doka-zuje da je on samo plagijator. Ali postoji i gore. Gospodin Tuđman se trudi da u svojoj knjizi: 'Historijske istine', Zagreb 1989. načini apoteozu ustaškog genocida nad Srbima u toku 2. svjetskog rata. On je, naime, smatrao da su ustaše (smatrujući da će tako skinuti krivicu sa svih Hrvata) kao i nacisti bili samo izvršitelji manje više nesvesni, nečega što je sudbinski bilo predodređeno Srbima i Jevrejima i svim ostalim pretećim manjinama. Ali, general-filozof se ne zadovoljava time što želi opravdati holokaust, on skandalozno smanjuje broj žrtava, broj pobijenih Srba u Jasenovcu sa preko pola milijuna na samo 40 hiljada, a na isti način smanjuje i broj pobijenih Jevreja. Srbi, međutim, više neće mirno dati ni svoje teritorije a pogotovo ne svoje ljudsko dostojanstvo i nacionalni identitet... Srbima je danas dosta razapinjanja na krst i odbacivanja u kraj, dosta im je svega što su više od pola vijeka činili trio 'Broz, Kardelj, Bakarić' koji su zemlju i doveli dovde gdje je sada – na ivici propasti. Jedina krivica Srba jeste što su se pobunili protiv nepravde. Neka bude Hrvatska država ako treba, jer to Hrvati čekaju 1000 godina, ali neće biti antisrpska Hrvatska, sa prevladom ustaša, sa rasističkim i fašističkim anahronizmom u Evropi i to u trenutku kada se sve nacije Starog kontinenta slažu da imaju samo jedan zajednički put", zaključuje Mond. (...)

(Nastavak u sljedećem broju)

Grobna tišina

Jedino tišina ostaje
poslije večernjih zvona,
još jedan hrvatski sin
usnuo je zauvijek.
Spava pod rodnom
grudom, slavonskom.
Tišina bez zvijezda
njegove snove traži.
Zabija se još jedan križ
u ispaćenu zemlju slavonsku.
Noć se nadvila, tišina vlada
i miluje usnulo cvijeće.
I šuma plače
suzama hrastovim,
jedino se vrisak živih
prolama Vukovarom
zbog smrti sokola.

Ivica ORŠOLIĆ,
Županija

Poziv na suradnju

Pozivamo čitatelje zainteresirane za objavljivanje kratkih priča i pjesama domoljubne tematike u Hrvatskom vojniku da nam ih pošalju na adresu:

Ministarstvo obrane, Služba za odnose s javnošću i informiranje, Odjel hrvatskih vojnih glasila (za rubriku Pozdrav domovini), Stančićeva 6, 10 000 Zagreb ili na e-mail: hrvojnik@morp.hr

Tko je slijepac?

Jednoč sam razgovarao o sljepoći s čovjekom koji je u svojoj drugoj godini života ostao bez očnjeg vida. On se ne sjeća da je ikada video, ali ne želi da ga zovu slijepcem. Kaže da on ima samo tjelesni nedostatak i zato mu je potrebna pomoć drugih ljudi. Nema čovjeka kojemu nije potrebna pomoć drugih ljudi. Slijepac je onaj čovjek koji ne vidi da su mu potrebni drugi ljudi. I glagoli oslijepiti, zasljepliti, vidjeti, progledati... imaju više značenja. Jedan starac kojemu je vid oslabio znao je govoriti: "Svi vide da ja vidim, a ja vidim da ne vidim."

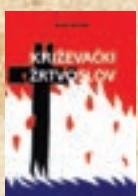
Uломak Evanelja po Marku (10, 46-52), koji se u katoličkim crkvama naviješta tridesete nedjelje kroz godinu (25. listopada), govori o slijepom prosjaku Bartimeju koji je progledao u susretu s Isusom. Kad je progledao, kaže evangelje, uputi se za njim. Kakva je bila njegova sljepoća? U kojem je smislu progledao? Mogu li i danas slijepci progledati? Opis ozdravljenja slijepca spada u biserje novozavjetnog navještanja. Piscu evanđelja stalo je do toga da kaže kako se radi o fizičkom ozdravljenju sljepačkih očiju. Stalo mu je do toga da navijesti čudo o kojemu govorи prorok Izajia: "Sljepačke će oči progledati, uši se gluhih otvoriti" (Iz 35,5). Stoga navodi osobu na kojoj se ispunja starozavjetno proročanstvo. Kao slijepi prosjak bio je svima poznat, a navodi se njegovo ime i ime oca. Starozavjetnom vjerom, koja se ne može ušutkati, prosjak prosi milost od Isusa: "Sine Davidov, smiluj mi se!" Isus prepoznae njegovu vjeru i poziva ga k sebi. Zar nije čudno da slijepca pita što želi? Nije, jer Isus hoće da slijepac zaprosi čudesni dar. Ono što od Isusa prosi samo Bog može dati. I samo se vjerom može zaiskati. Stoga Isus kaže: "Vjera te tvoja spasila." To je isto kao da je rekao: Vjera ti je otvorila oči. Od tada će Bartimej, sin Timejev, gledati svijet očima vjere. On više nije prosjak nego Isusov suputnik. On je dionik svih darova kojima nas Bog dariva u Isusu Kristu. On izlazi iz sljepačke izolacije i ulazi u najuži krug Isusovih učenika. On ne skita više od vrata do vrata već vidi svoju budućnost na putu Isusa Krista. To je bitno nova kvaliteta života. On je zapravo s Kristom i po Kristu postao novo stvorenje. Postao je čovjek s iskustvom Boga kojega se samo u Kristu može vidjeti. Kao što Isus reče: "Tko vidi mene, vidi i Oca." Nije mu Isus samo oči otvorio nego mu je otvorio i nove vidike. Kome Isus dade progledati, taj vidi više od onoga što oči zamjećuju. I bez očnjeg vida, dapače, gleda više i dalje od onoga koji je slijepac kod zdravih očiju.

Čovjek s početka priče doživio je također milost da je progledao očima vjere. Zato s pravom ne želi da ga zovu slijepim. Nije rođen u kršćanskoj obitelji. Za vrijeme studija, čitao je Bibliju na pismu za slijepе. Tako se upoznao s Isusom, koji mu je otvorio oči vjere. On svjedoči da svoje gledanje nikada ne bi zamjenio za očinji vid. Zato zahvaljuje Bogu što mu je kroz tjelesni nedostatak omogućio gledati svijet očima vjere. Prosjacima s očnjim vidom Isus također daje progledati, kad od njega ne ištu sitniš nego baš čudo: "Učitelju moj, daj da progledam!"

Ivan NIMAC

BIBLIOTEKA

Đuro Škvorc
Križevački žrtvoslov

Hrvatski domobran – udruga ratnih veterana, Križevci, 2008.

Na početku knjige, čiji naslov donekle govori o čemu je riječ, autor objašnjava kako je ona nastala. U suradnji s križevačkim ogrankom Udruge ratnih veteranova "Hrvatski domobran" prikupio je i objavio popis svih žrtava II. svjetskog rata na križevačkom području, a u knjizi su i podaci o žrtvama Domovinskog rata iz toga kraja. U uvodnom je dijelu autor dao kratak prikaz vojne povijesti Križevaca, a potom popis žrtava po općinama, i to svih žrtava bez obzira na počinitelje zločina. Podaci o stradalima sadrže njihovu nacionalnost, vjeroispovijest, vojnu pripadnost, a uz imena žrtava stoji i način stradavanja poput "poginuo u borbi s partizanima", "ubijen od vlasti FNRJ", "ubili su ga partizani", "ubili su ga ustaše"... U knjigu je uvršten i popis poginulih pripadnika HOS-a na području Križevaca (1941.-1945.), pokopanih na križevačkom Gradskom groblju, kao i kratki životopisi 32-ojice katoličkih svećenika i bogoslova, koji su rođeni i djelovali u župama na tom području, a bili su ubijeni, osuđeni, pritvoreni, proganjeni i zlostavljeni od 1944. do 1977. godine.

Popis žrtava Domovinskog rata, osim osnovnih podataka (ime i prezime, datum i mjesto rođenja te datum smrti), sadrži pripadnost vojnoj postrojbi, nacionalnost i vjeroispovijest te način i mjesto stradavanja, kao i fotografije žrtava. Autor je opisao i događaje oslobođanja križevačke vojarne "Kralj" te skladišta oružja i streljiva u Širokom Bregu u rujnu 1991., ističući važnost te akcije za Križevce i Hrvatsku. I ostala događanja na tom području iz vremena stradavanja svih navedenih žrtava uspio je staviti u odgovarajući kontekst. Đuro Škvorc, profesor povijesti i magistar politoloških znanosti, umirovljeni je pukovnik HV-a i nekadašnji predavač vojne povijesti na Hrvatskom vojnom učilištu.

Priredila Mirela MENGES

FILMOTEKA

Sedmi Zagreb film festival

- mesta održavanja: Studentski centar – Kino Europa
- Kino Tuškanac – Dokokino Croatia – Movieplex
- trajanje: od 18. do 24. listopada

Prerušen u tajnog agenta Bonda, sedmi put nam se vratio zagrebački filmski festival. Kao i obično, povećan je broj programa, tako da ih je sada devet. Uz najvažnije službene programe igranog i dokumentarnog filma, tu su Kockice s hrvatskim debitantskim naslovima. U Matinejama će ZFF u suradnji s hrvatskim distributerima pret-premijerno prikazati pet novih, jesenskih blockbuster-a. Vip Bibljada ponovno za djecu priprema bogate i raznolike sadržaje. Nastavlja se i program Velikih 5, u kojima se prikazuju europski kinohitovi koje nismo imali prilike vidjeti kod nas. Predstavljena su i tri nova programa: *Omnibusi*, *Program posvećen producentima debitantskih filmova* i – što bih izdvojio kao posebnu poslasticu - *Film kao propaganda*, u kojem smo mogli vidjeti kako je u različitim razdobljima i društvenim uređenjima promidžba veličala porekad koji ju je stvorio. Vrhunac je bio niz Disneyevih propagandnih antinacističkih crtića, nastao tijekom II. svjetskog rata u Americi. Tako smo mogli vidjeti Snjeguljicu, patuljke, Plutona i osobito Pašku Patku u nešto drukčijem okruženju od onoga u kakvom smo ih inače gledali. Sve-mu tome pridonio je i dolazak te nadahnuto predavanje Roela Vande Winkela, uglednog povjesničara filma, koji je svoju karijeru posvetio proučavanju razdoblja oko II. svjetskog rata, kada je propagandni film doživio svoje zlatno razdoblje. Zamisljeno je da program propagande ostane i idućih godina pa se nadam da će odabir i ubuduće biti jednako kvalitetan kao premijerni. O broju posjetitelja, pobjednicima i upečatljivim filmovima pisat će u sljedećim brojevima. Zasad samo pozdrav sa ZFF-a, najvažnije, najprofesionalnije i najbolje smotre filma u Hrvata.

Leon RIZMAUL

VREMELPOV

23. listopada 1956. Počela Mađarska revolucija

Nakon Staljinove smrti i Hruščovljeva tajnog govora na 20. kongresu KPSS-a u ožujku 1956. činilo se da je na pomolu demokratizacija života u istočnoeuropskim zemljama. Teške političke i gospodarske prilike uzrokovale su diljem Istočnog bloka pojavu pokreta koji su težili liberalizaciji društva. U Budimpešti su studenti 23. listopada 1956. demonstrirajući izišli na ulice, a kad je policija na njih zapucala, iz mirnih demonstracija nastala je revolucija. Na čelo revolucije ubrzo je izbio Imre Nagy, čiji su nacionalni osjećaji i slobodarska vizija komunizma još u Staljinovo vrijeme bili kritizirani. U desetak dana revolucije oslobođeni su politički zatvorenici, proglašeno je povlačenje Mađarske iz Varšavskog pakta i neutralnost zemlje, ukinut je jednopartistički sustav i najavljeni višestranački izbori. Sovjetske su vlasti smatrale da će moći riješiti pobunu u dogоворu s mađarskim političkim vrhom, no uvidjevši Nagyeve namjere, predomišljaju se i 4. studenoga s 4000 tenkova ulaze u Budimpeštu i ostale gradove. U nekoliko dana sukoba ubijeno je 12 tisuća, a ranjeno 20 tisuća ljudi. Nebrojeni su uhićeni i deportirani u Sovjetski Savez. Prije nego je Crvena armija zatvorila austrijsku granicu, 200 tisuća ljudi je pobjeglo na Zapad. S vodama revolucije postupalo se vrlo okrutno. General Maleter uhićen je usred pregovora i odveden u nepoznatom smjeru. Kardinal Mindszenty, kojega su revolucionari oslobođili iz zatvora, pronašao je utočište u američkom veleposlanstvu, gdje je živio godinama nakon sloma revolucije. Nagy je potražio spas u jugoslavenskom veleposlanstvu, ali je na prijevaru izručen Sovjetima, čija ga je osveta na tajnom suđenju 1958. odvela pred streljački stroj. Tek poslije sloma komunizma dobio je dostojno počivalište kao mađarski nacionalni junak.

23. listopada 1847. - hrvatski jezik zamijenio

latinski i postao službeni jezik u Saboru

23. listopada 1942. - bitka kod El Alameina

25. listopada 1991. - agresorska JNA zastala

pred Dubrovnikom

28. listopada 1922. - marš Mussolinijevih pristaša na Rim

Leon RIZMAUL

Pripremio Zoran BATUŠIĆ

KACIGA A.T. MK - II

Kaciga A.T. MK – II (Airborne Troops

Mark II) proizvodila se od 1950. kao standardna kaciga britanskih padobraničkih postrojbi (proizvodač Briggs Motor Bodies Ltd). Modeli ove kacige proizvodili su se u tri veličine, a mnoge države, primjerice Švicarska, otkupile su prava na proizvodnju i korištenje naveđenom kacigom u padobraničkim, oklopnim, transportnim i inim postrojbama.

Ova je kaciga nastala po uzoru na njemačku padobraničku kacigu iz II. svjetskog rata M-37, s korekcijama na konstrukciji i unutarnjoj opremi. Izrađena je od čelika, s kružnim oblikom kalote i blago povinutim obodom. Vanjska je površina kalote standardne kacige hrapava i obojena zagasito zelenom bojom. Unutarnja

oprema kacige sastoji se od aluminijskog prstena obloženog kožom, naglavka i četiri trokutasta kožna završetka punjena jastučastim elementima od filca i u tjemenom dijelu povezana u jednu cjelinu. Namjena jastučastih elemenata od filca jest amortiziranje udaraca i pogodaka, te udobnije nalijeganje kacige na glavu.

Kaciga je tijekom Domovinskog rata korištena u postrojbama ZNG-a. Standardno je zagasito zelene boje, bez oznaka ili natpisa na vanjskom dijelu kalote.

Korištene su kacige švicarske proizvodnje, s dvije oznake proizvođača, utisnute u kožni završetak i podbradnik (pojedine dijelove za švicarskog proizvođača izrađivali su kooperanti Gr. Friedli & Zollbruck, Setters und Mobelgasch Famille Abschiron Lutzsfluh).

**HRVATSKI
VOJNIK**

Nakladnik: MINISTARSTVO OBRANE RH
SLUŽBA ZA ODNOSE S JAVNOŠĆU I INFORMIRANJE
Odjel hrvatskih vojnih glasila

Glavni urednik: Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@mohr.hr)
Zamjenica glavnog urednika: Vesna Pintarić (vpintar@mohr.hr)

Zamjenik glavnog urednika za internet: Toma Vlašić (toma.vlasic@mohr.hr)
Izvršni urednik: Mario Galić (mario.galic@mohr.hr)

Urednici i novinari: Marija Alvir (marija.alvir@mohr.hr), Leida Parlov (leida.parlov@mohr.hr),
Domagoj Vlahović (domagoj_vlahovic@yahoo.com)

Lektorice: Gordana Jelavić, Boženka Bagarić, Milenka Pervan Stipić
Urednik fotografije: Tomislav Brandt
Fotograf: Davor Kirin

Grafička redakcija: Zvonimir Frank (urednik), (zvonimir.frank@zg.htnet.hr), Ante Perković,
Damir Bebek, Predrag Belušić

Webmaster: Drago Kelemen (dragok@mohr.hr)
Prijevod: Jasmina Pešek

Tajnica redakcije: Mila Badrić-Gelo, tel: 3784-937

Marketing i financije: Igor Vitanović, tel: 3786-348; fax: 3784-322

Tisak: Vjesnik d.d., Slavonska avenija 4, Zagreb

Naslov uredništva: MORH, Služba za odnose s javnošću i informiranje,
p.p. 252, 10002 Zagreb, Republika Hrvatska

<http://www.hrvatski-vojnik.hr>, e-mail: hrvojnik@mohr.hr

Naklada: 5400 primjeraka

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara (EMPA)

Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo. Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2009.
Novinarski prilozi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu službeni stav Ministarstva obrane RH.

www.natonatjecaji.hr

web info

Članstvo u NATO-u može imati niz koristi za hrvatsko gospodarstvo. To smo već više puta napisali, ali evo i web-adrese koja to može potvrditi. Službene! Riječ je o stranici koja je dio Vladina projekta "Hrvatsko gospodarstvo i NATO", a svrha joj je da hrvatske poslovno-gospodarstvene subjekte informira o javnim natječajima u sklopu NATO-a. Naravno, sami natječaji su završni dio u nizu činjenica i informacija koje stranica treba pružiti. Na njoj možete čitati o svim organizacijama NATO-a vezanim u poslovanje, ugovaranje i nabavu, te naučiti kome i kako se možete obratiti želite li poslovati sa Savezom. Pazite, stranica je namijenjena gospodarskim subjektima, a ne pojedincima koji bi se željeli zaposliti u tijelima Saveza. S obzirom na to da je novorođenče, stranicu www.natonatjecaji.hr ocjenjujemo dovoljno kvalitetnom, ali je sigurno da će morati biti još bolja i da će joj trebati medijska promocija. Ovo je naš doprinos!

D. VLHOVIĆ

HRVATSKI NATO VOJNIK

Vrhunski opremljen, odlično obučen hrvatski vojnik spreman je za sve izazove modernog doba. U procesu opremanja koriste se isključivo proizvodi vrhunske kvalitete s izrazitom dominacijom hrvatskih proizvoda.

Lider u razvoju, proizvodnji i distribuciji vojno policijske opreme:

KROKO INTERNATIONAL d.o.o.

Posl. Centar Vukovarska 269D, Zagreb, Hrvatska, Tel: 01 / 3772 777, www.kroko.hr